

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН

Смедеревски магазин • Мај/Јун 2009. • Година II • Број 8/9

Магазин!

НИТИ ДРЖАВНОСТИ
ПОЗДРАВ ИЗ ПАРИЗА
МИЛАДИНОВ ХРАСТ
СМАК СВЕТА

ФОТОГРАФИЈА
КАО ПУЊЕЊЕ ДУШЕ
Др Ненад Петровић
НОВИ ЛЕК ЗА КАНЦЕР

СТЕВИНА ЂУРЂЕВДАНСКА КАПАМА
ПРОТА МИЛУТИН БАНИЋ
први смедеревски добротвор

ЈОВИЦА ПЕТКОВИЋ
виртуоз јединственог стила
ЧЕТИРИ ДАНА ПЕТОГ
PATOSOFFIRANJA

КОСИДБА НА ПЛАВИНЦУ

ISSN 1820-9335 * Цена 99 динара!

KEPROM

Fruvita

Coka
HOLDING

DUNAV

DUNAV OSIGURANJE G. F. SMEDEREVO

Dunav osiguranje ide u susret svojim osiguranicima i uz ostale povoljnosti Dunav centar nudi za preregistraciju vozila besplatan tehnički pregled i vaučer do 3000 dinara. Posebna povoljnost plaćanje troškova registracije do 6. mesečnih rata.

SVE NA JEDNOM MESTU

• TEHNIČKI PREGLED • OSIGURANJE • TROŠKOVI REGISTRACIJE

DUNAV CENTAR SMEDEREVO

026 612 199 ; 026 648 030

NEWPRESS

Š t a m p a r i j a

NEWPRESS d.o.o. • Lukijana Mušickog 131, 11300 Smederevo • Tel. +381 26 642 910 • Fax +381 26 642 911
e-mail: info@newpress.co.rs • www.newpress.co.rs

Preciznost je naša briga!

NEWPRESS

Издавач:

NEWPRESS d.o.o.

Л. Мушицког 131,
11300 Смедерево
e-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911
www.newpress.co.rs

Генерални директор:

Аца Симић

Главни и одговорни уредник:

Саша Николић

Координатор:

Славољуб Гавриловић

Редакција:

Извршни уредник:

Јовица Тишма

Графички уредник:

Горан Филиповић

Чланови колегијума:

Данијела Срејић

Слободан Срдић

Лектура и коректура:

Снежана Гавриловић

Сарадници:

Снежана Цветковић

Слободанка Радосављевић

Жика Лазић

Дејан Радовановић

Миодраг Д. Степановић

Драган Павловић

В. Алексић

Фотографија:

Љубомир Д. Златановић

Горан Крстић

Стручни консултант:

Горан Ђорђевић

Припрема и штампа:

NEWPRESS d.o.o. Смедерево

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)
СМЕДЕРЕВСКИ магазин / главни и
одговорни уредник Саша Николић. –
2008, бр. 1 – Смедерево (Л. Мушицког
131) : Newpress, 2008 – (Смедерево :
Newpress). – 30 cm Месечно
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS.SR-ID 151622156

Поштовани читаоче!

Ма, нећу да Ти кукам!

И сам осећаш ово вунено време, шта имам да Ти причам! Што би рекао мој отац – прис'о **немац**. А кад човек дође у ситуацију да сваку жељу, и ону најмању, затрпава муцавим **нема се**, онда је боље да не прича много. Треба речи приштедети, све је мање оних ваљаних, неизли-
заних за које се можемо ухватити у невољи...

И ми смо имали жеље: прво, да Магазин добијаш бесплатно, па када није могло тако бар да га сваког месеца има по цени која неће бити безобразна...

Па онда...

Али... **Нема се!**

Уместо редовног мајског броја, у рукама ти је двоброј, за мај и јун. Два у једном, што би ре-
кла реклама. Нешто мало мање, у ствари... За толико смо могли, разумећеш, надамо се. Пла-
нирамо да... Покушаћемо...

Надамо се да ћемо се читати у јулу и августу...

До тада ћемо, ваљда, знати - **има ли се** и за даље.

Волели бисмо...

Ипак, да не буде да вас недоумицама уводим у читање, ево нечега што знамо да ће бити:

Лето! У енциклопедијама ћете прочитати: „Лето је једно од годишњих доба, које, по конвенци-
ји, на северној Земљиној полулопти траје део јуна, цео јул, август и део септембра, а на јужној
Земљиној полулопти део децембра, цео јануар, фебруар и део марта. На дан почетка лета, та-
козвану дугодневницу (летњи солстициј), која обично пада око 22. јуна, обданица је најдужа, а
ноћ најкраћа.”

Толико!

Ми знамо и нешто више: **Лето 2009. године стиже 21. јуна у 7 часова и 45 минута!**

Радујте се!

Ако не знате чему, радујте се унапред, већ ће се наћи неки добар разлог.

Јовица Тишма

Садржај

Туризам

Добре воде смедеревске 4
Тешко побеђенима 6
Нити државности 7
Прота Милутин Н. Банић први добротвор 9
општине града Смедерева 11
Сто педесет корака 12
Госпа Ката 14
Миладинов хрст 15
Фотографија као „пуњење душе” 15

Култура

Запитаност 11
А када се завеса спусти... 20

Водич

Препоручујемо 22
Наталија Цветковић – прича о 23
уметности и животу 24
Четири дана петог Patosoffiranja 25
Ољин победнички „осмех” 25
Оља испред огледала 25
Горански рај – косачки рај 26

4-17 Стил живота

Глас судбине на раскршћу снова 28
Поздрав из Париза 29
Како је Славко обојио живот 31
Др Декси 32
Деца лажу! А одрасли? 33
Пелен – тајанствен, горак и користан 34
Шећерна болест 36
Стевина Ђурђевданска капама 37

Личности и догађаји

Видовдан 38
Виртуоз јединственог стила 39
Колико се види када се не може видети 40
Смак света 41
Нови лек за канцер 43
Улагање у знање 45
Бокс у Смедереву 47

Разнода

28-38

38-48

49-50

Добре воде смедеревске

Будући да су највећим делом саздани од воде, људи су одувек наслућивали да „линк“ са друјима остварују посредством кише, зноја, реке или мора, мајле, извора и облака. Тај осећај узајамности појачало је умрежавање водоводним цевима, а сада ојчињени интернетом, живимо у уверењу да је њек ново доба људима донело комуникацију и осећај припадности „глобалном селу“.

Пише: Дејан Радовановић

Фејсбук

У складу са духом новог времена, некадашње изласке на **Фонтану** заменили смо изласком на интернет. По тим незаборавним круговима правили смо прве озбиљније кораке, све док паркација, попут каквог подземног божанства, не учини да вода потече, а онда једноставно, изрони из шахте и сав важан настави да шета са великим кључем у руци. Од тог тренутка настајала је бесомучна расправа младих мама и њихове деце, да ли је добро исквасити руке, нову хаљиницу и фризуру или бити фин и са завишћу гледати како се неваљала деца одважно нагињу над бездан Фонтане.

Поређење тадашње Фонтане са интернетом је готово потпуно. Заправо она је била Фејсбук тог времена. Ту су се прегруписавала друштва, правили контакти и сазнавали трачеви. Бесомучно кружење око ње у покушају да уловимо поглед првих љубави, било је равно кружењу интернетом у потражи за дружењем и блискошћу, који су на срећу остали иста преокупација и нових генерација. Мада не желе да признају, готово истовестно су се понашали и наши старији преци, који су са много стрепње и наде одлазили на чесме, бунаре и изворе по воду, али и по нове вести или важне размене погледа, који су могли да им одреде будући живот.

Четовање

Све до 1997. године, одлазак са пластичним балоном по **Живу воду**, био је уобичајени ритуал за многе Смедеревце. Неки су

чак намерно одлазили по воду када је гужва била највећа, како би чекајући у реду добили прилику да прозборе коју реч са знаним и незнатим суграђанима, мало се хорски изнервирају на безобразнике који ускачу преко реда, по ко зна који пут гласно похвале воду какве нигде нема или значајно климну главом кад се некоме отме из грла: „А што је добра за пасуљ“! Нисмо ишли тако далеко као Сомборци, који су својој артеској води посветили и стих чувене песме. Није ни чудо јер „**од како је тај артески бунар**“ донео меку воду, већ поменути пасуљ (гра', односно грах) се од то' доба очас скувао и тако чувао резерве шунке. Раније се пасуљ са тима крчкао у тврдој води, а шунка се обилато користила за заваривање глади.

Наравно, деци је одлазак на Живу воду био једна од бесмислених обавеза у животу, посебно ако је њиме било прекинуто послеподневно играње са друштвом. Искрено, ни сам нисам могао да се начудим ко још може да се налива млаком водом, која мирише на барена јаја? Међутим, толерантност на овај мирис и укус је делимично опадала када смо се враћали онако уморни и знојави са баскета, уколико нисмо сакупили довољно новца да попијемо по кокту код содаџије Гуте, од милоште званог „Трочак“. Било је свакако и децејег безобразлука, када смо се, начичкани око чесме, више умивали и прскали, него што смо пили воду, потпуно незаинтересовани за прекоре стрпљивих водоноша, који су говорили: „Ало, момци, е сад сте га баш претерали!“

Вируси и други „тројанци“

Жива вода је била једна од последњих копчи са старим временима, када се значајан део градског живота одвијао око чесама и бунара. Нажалост, неумољива мерења су показала да је количина амонијака у њој недозвољиво већа, и једног новембарског дана 1997. године, на чесми нас је дочекао натпис: „**Вода није за пиће**“. Сви смо били затечени и дуго нисмо веровали, али више је нисмо ни пили. Затим су редом дошли рат, револуција, реконструкција Трга, па још већа журба и коначно заборав, коме је вероватно допринео и нов, хладан и одбојан изглед чесме, која је споља уређена, а оштећене цеви нису поправљене, па вода ни данас није за пиће.

Постепено, у тишини, из живота града су готово нестале, некада бројне воде јавних чесама, извора, артеских и обичних бунара, али и читавих река и потока. Небригом су загађене, затрпане, блиндиране, попут понорница спроведене у канализацију, а потом заборављене.

Одувек је у Смедереву било мало добре воде за пиће...

... па су дуго воду по граду разносиле сакације, који су крстарили градом са малом коњском запрегом и посебним буретом чисте воде. Од средине XIX века, са повећањем градског становништва, почело је загађивање постојећих бунара и извора. Спас су представљали артески бунари, који су име добили по француској области Артоа, где су их први отварали. Најстарији и најиздашнији артески бунар у Смедереву је Жива вода, код цркве, која, под природним притиском, долази са дубине од 317 метара. Некада је снабдевала водом и чесме код Железничке станице, Општинске ваге, Пристаништа и у Улици Краља Милутина, које више не постоје.

Крајем XIX века ископани су бунари на Малој пијаци испред Задужбине, код Штампарије и Горње ваге. Једини још активан је онај код Старог гробља. С обзиром да је вода из ових бушотина део нетакнутих подземних језера, која се налазе на великој дубини, заштићена непропусним слојевима земље, права је штета што су или загађени или затворени и више се не користе.

Савремени водовод град је добио тек 1950. године, мада римске керамичке водоводне цеви, откривене на правцу Петријевског и Ћириловачког потока, и Косовске улице, представљају прве трагове снабдевања града водом. Слични водоводни системи постојали су у средњем веку и у доба Турака.

Најстарији градски бунар се налази у утврђеном двору деспота Ђурђа, а на Царини је велики бунар, дубок најмање 25 метара, који погрешно називамо римским, мада су га вероватно саградили Аустријанци крајем XVII или почетком XVIII века. Био је дуго затворен. Открио га је поп Илија 1834. године, а његова надземна конструкција је новија и у неколико наврата обнављана. Трагови многих других мањих бунара озиданих циглом, какви су постојали по старим двориштима, редовно се затиру приликом изградње нових зграда у ужем градском језгру.

Посебан немар показујемо према благодатним изворима и чесмама, које су некада облежавале читаве крајеве града и околине, а данас су заборављена и њихова имена, као и имена задужбинара, који су копали, каптирали, побијали цеви, зидали, уверени да ће тако, гасећи жеђ свом граду и потомцима, учинити велико дело и оставити трајни спомен. Ретко ко је чуо за **Ћир Антину, Зверчеву** или **Средњу чесму**. Задужбина Марковића и чесме на Убилицима и Булиним водама знане су тек житељима њиховог непосредног окружења. Све су загађене, углавном оронуте и затрпане смећем. Тек недавно су уређене **Ладна вода**, на новој локацији, и Ћир Антина чесма, чије окружење је некада било лепо излетиште и место за Ђурђевданске урнане.

Фото А. Радвановић

„Лични извор у кући”...

... лако доступан, зачео је отуђење људи. Вода је изгубила на светлости коју од памтивека има. Постепено су нестајала укорењена веровања и поштовање према води. Заменили су их равнодушност и уверење да су потоци и реке идеално место за одлагање (како то невино звучи – одлагање) смећа, а бунари идеални за септичке јаме. Зато сада зависимо од далеких, још увек чистих извора и флаширане воде, по коју поносно одлазимо у хипермаркете.

Тешко побеђенима

Недавно је наш имењак, Полиџикин маџазин, објавио специјалан додатак у коме се налази 28 природних и традиционалних чуда Србије које су чиниоци изабрали. И наша Тврђава се налази међу њима, што је додатан разлог да се њоме поносимо. Настављамо да објављујемо текстове којима је средњовековни Град Смедерево био инспирација.

(одломак романа)

(...) Главни покликсар се стаде снеживати, подизати обрве и слегати раменима.

– Шта да кажем? – рече. – Постоји само један начин којим се може доказати да твоје пријатељство према нама није посустано... И султан Мурат жели да се ороди с тобом. Он преко нас проси твоју другу ћерку, Мару.

У дворани завлада гробна тишина. Витези и ратници упирали су поглед у Ђурђа, Јерину и велможе за столом. По изразима лица видело се да је жеља султана Мурата све поразила. Онда отпоче жагор, најпре истиха, па све јаче. Из задњих редова где су седели ратници чули су се повици груби и претећи. Витези, ужагнени очију и зајапурених лица, стављали су деснице на балчаке мачева и шкргућући зубима бацали бесне погледе на покликсаре, готови да јурну на њих и да их на комаде исеку. Старији и трезвенији међу витезима упирали су поглед у деспота очекујући његову речу. А он је седео погружен у ћутању, премда је унапред морао знати или бар наслућивати због чега се велики везир потрудио да му као покликсар султанов дође.

Мехмед Сарице-паша и остала три покликсара, као да су очекивали овакав пријем, седели су наизглед мирно очекујући деспотов одговор. Само је Турахан, пети покликсар, бацао презриве погледе према витезима и ратницима. Чинило се да је бахати Турчин спреман да голорук дочека стотину мачева.

Док су сви у дворани очекивали да деспот проговори, устаде његов син Гргур. Млади витез, обративши се канцелару Николи Которанину, затражи реч. Када је доби, отпоче:

– Чули смо речи турских покликсара и схватили жељу султана Мурата... Разумљиво је да се од нас очекује одговор. Ми ћемо га дати... Али најпре... Ово није обична прошевина чији исход зависи од воље родитеља девојке и њених рођака. Овде је у питању нешто сасвим друго, много важније. Просиоца је султан у кога упире поглед цела турска царевина. А девојка?... Она је праука кнеза Лазара, унука Вука Бранковића и ћерка Ђурђа Бранковића и мајке Јерине, принцезе из византијске царске породице Кантакузена. Према томе, излази да се моћи султан Мурат јавља као просилац девојке која му је по своме пореклу и достојанству у најмању руку равна... Одувек је обичај да владар једне земље и његова породица не припадају само себи него и свом народу. Због

тога, у овом случају, народ треба да се пита. А народ представљају они који су увек спремни да га са мачем у десници бране. Овај скуп одабраних, уз родитеље девојке, треба ово питање да расправи, донесе одлуку и да одговор покликсарима...

У дворани настаде комешање, затим повици и опште одобравање. Деспот Ђурађ устаде. Жагор се сместа утиша. Он се обрати покликсарима:

– Чули сте речи мога сина. Оне су изговорене као да су са мога срца потекле и са срца целог српског народа. Бићете наши гости док се ова важна одлука не донесе.

Сарице-паша одврати:

– Млади витез нам је са мало речи много казао. Разумели смо да треба да сачекамо одговор и захваљујемо се на понуђеном гостопримству.

Тако је завршен први састанак државног већа у Смедереву. Други је заказан за сутрадан поподне. Према образложењу деспота Ђурђа, требало је, ради смирења духова, бар дан и ноћ да протекну.

У заказано време састанак је отпочео.

(...) У дворани су одјекивали повици и трескање мачевима. Да су турски покликсари остали у скупу, на комаде би били исечени.

Деспот се обрати Михаљевићу:

– Мач у корице и седи!

– Молим за мир и тишину! – устајући довикну митрополит Атанасије. – Виком и претњом нећете решити питање од оволике важности!

– Мир! Да чујемо митрополита! – зачусе се гласови.

– Лепо је и похвално и Господу богу драго што са таквом жестином показујете жељу да своме господару помогнете – отпоче митрополит. – Ваша храбра срца и деснице увек ће добро доћи када за то буде време. Али сада се тражи нешто друго. Пре два месеца из овог двора изведена је девојка и предата једном витезу хришћанину. Тада нико од вас није ди-гао свој глас иако сте знали да је и тај брак био намештен. Сад другу ћерку нашег господара тражи турски султан... Она треба да оде у харем. По њиховим тамо обичајима треба да постане царица, а по нашим робиња. Сада треба одлучити да ли ћемо је послати султану у харем. Мислим да речи деспота и његове супруге Јерине треба ово да одлуче. Они су родитељи. Њима припада право да први и последњи проговоре. Ако они сматрају да се са турским султаном треба ородити, нама не остаје ништа друго него да се с њима сложимо.

– Истина је!... Мојој супрузи и мени припада одлучујућа реч – добаци деспот Ђурађ. – Али ако нас двоје кажемо „не“, од овог тренутка смо у рату с Турцима. Због тога, и велможе, и витези, и сви ратници треба да се питају, јер они су ти који ће истурити своје груди пред турску навалу... А какви нам изгледи стоје ако заратимо? Мени се чини да овај султанов поступак најпре има за циљ да нас са Угарском и осталим хришћанским државама завади. Турцима је одувек била жеља да кроз Србију као кроз своју земљу могу пролазити. Они ће то захтевати од нас ако султановој жељи удовољимо, а ако је одбијемо, упаћће у Србију као непријатељи. А какви су наши изгледи?... Предстоји нам рат са целом Турском. На савез хришћанских држава засад се не можемо ослонити. Византијски цар Јован Палеолог тек се припрема да крене у Италију и да приступи том савезу. Папа Евгеније намерава да разашлије прокламације о крсташкој војни. Закон о војној организацији у Угарској још није одобрен. На крају, свима нам је добро познато са каквом се спорашћу у хришћанским земљама врше припреме за војни поход, са колико ларме и буке, препирке, свађа и – што је најгоре – са колико оклевања се све то врши. С те стране у догледној будућности не можемо очекивати помоћ. Остаје нам да се сами ухватимо укошта са турском царевином... Митрополит, отац Атанасије, добро је рекао да моја супруга и ја треба да дамо реч. Ја ту реч уступам својој супрузи. Она је мајка. Њена жеља биће и моја жеља, а њена одлука и моја.

Деспотица Јерина устаде. На њеном бледом лицу нико не примети знаке узбуђења. Али су они који су седели најближе видели како јој из очију избија неко чудно светлцање. У себи су се питали да ли је то знак туге или можда гнева. У дворани је настала тишина, јер нико није могао наслутити шта ће Јерина рећи; а сви су осе-

ћали да одлука од пресудне важности треба да потекне из њених стиснутих уста.

– Добро је погледај! – шапну Витко Облаку Радосаву. – Уверен сам да у овој земљи нико није и стању да је схвати!

– У праву си! – тихо одврати Радосав. – То чудовиште требало је да буде мушко, али је сатана преобратио у женско! Данас ће нас запрепастити својим говором!

Деспотица отпоче:

– Ко ме није јасно у овом скупу да од наше одлуке зависи судбина целог народа! Годинама ова земља стоји као на ивици провалије и само чудом или господњом вољом још постојава. Али једнога дана могу нас обоје изневерити и тада ће се све сурвати у амбис. На нама је да тај дан одгађамо!... Малопре смо чули од деспота да нам тренутно ниоткуда не може стићи помоћ, а султан тражи нашу реч и девојку... Часни витези и ваљани ратници... Као мати, а не као владарка, захваљујем вам на вашој једнодушности. Показали сте до које сте мере спремни да с оружјем браните и наш несрећни народ и дом свога деспота. Борите се и изгините, а нас жене и најач оставите да у вечном ропству чамимо и дотрајавамо свој жалосни век. У наступу слабости и очајања видим Хекубу како као вучица завија над својом мртвом децом, како немоћно руке уздиже према хладном небу и боговима, који осим презира немају других осећања за људски род.

Деспотица ућута. Њен пренеражени поглед остаде као прикован над главама витеза и ратника. Јерина скоро неприметно уздахну, насмеши се и настави:

– Срећом, данас су прошла времена безбожника! Наш спаситељ умро је на крсту, невин, са осмехом на уснама... Његова невиност и осмех мученика нека нас прате на даљем животном путу и, на крају, нека се врши воља господња!... Навикао је овај народ на тешке ударце судбине. У својој немоћи и клонулости засипа он опаким речима и криве и праве. Баца погрде на дом Бранковића, а мене проклиње! Али ко може замерити мученику који клеца под теретом мука и страдања?... Народу је тешка рука деспота Ђурђа и још тежи злокобни поглед проклете Јерине... А ево, уверена сам, а и многи међу вама, да би деспот Ђурађ обе своје руке дао да му се одсеку за добро тога народа! Зар нисмо могли да узмемо својих петоро деце и све благо, да се склонимо у Угарску или Дубровник и на миру проживимо свој век! То смо деспот и ја могли и сад можемо... Али до наших ушију допрли би јауци жена и најачи српске и звекот ланаца окованог робља. Ето вам проклетства које би оправдано пало на целу кућу и пород Ђурђа Бранковића. А овако само сам ја проклета... Проклетом сам као мучитељка свог народа, као владарка, а као мати, ево пред вама и пред тим народом приносим на жртву своју млађу кћер! Нека иде султану у харем и нека би господ дао да се дан наше пропасти макар за кратко време помери...

Деспотица ућута. Велможе за столом први пут видеде у њеним очима сузе.

(...)

Нити државности

Када се 20. јуна присећемо да је прошло равно 550 година од пада Смедерева под Турску власт, било би уједино да сагледамо шири значај и контекст њој догађаја, али и нашеј колективној односа према прошлости и историјској улози града у коме живимо.

Пречесто смо причу о свом граду неодмерено преувеличавали, олако баратајући бројем жртава, годинама, висинама, хектарима, хектолитрима... Нисмо одступали од националног карактера ни када смо контрирајући срозавали своју прошлост, људе и догађаје.

Између ових двеју крајности, готово по правилу, најчешће испливавају и остају да плутају, накарадне анегдоте, које смо управо ми сладострасно ширили: о Проклетој Јерини, атентату на краља Милана, познатом као „смедеревски намештај“, док је Тито прошао боље као јунак лапсуса о грођу и гвођу. Своје привредне потенцијале једноставно смо сагледавали кроз снагу средњовековне пољопривреде смедеревског краја, који је имао довољно јаја да озида највећу равничарску тврђаву у Европи, а туристима смо као посебни излив наклоности поручивали „Беж’те слепци идите Смедеревци“.

Мада и само навођење ових примера може деловати неприкладно уз горњи наслов, ово су стереотипне приче које већина Смедереваца зна, а у многе и чврсто верује, па их учестало понавља. Нагле промене становништва и недостатак континуитета у развоју, значајно су доприносиле овој неодмерености и пречесто простоти, које није могуће на брзину лечити. Међутим, уз стрпљење и упорност, најважнији је курс ка коме треба усмерити напоре у преображају духа Смедерева и његових житеља, који делују уморно и дезоријентисано. Многи се понашају неодлучно, као да се нису определили где желе да живе. Наравно, тешко је носити бреме сопствене прошлости, посебно тако скоковите, каква је смедеревска. Прошлости која је град уздизала до престоних висина, али и сводила на ниво другоразредне паланке.

Управо ова годишњица може бити добар повод за подсећање на најважнију историјску улогу Смедерева, којој нисмо посвећивали пажњу и коју нисмо искористили као обједињавајући фактор наше прошлости и садашњости.

Када је пре 550 година угашена средњовековна српска државност, пуком предајом Смедерева Турцима, од стране босанског краља Стефана Томашевића, мужа унуче деспота Ђурђа, Јелене, пораз је у себи носио сву трагику и неумитност, краја једне сјајне историјске епохе. Краја, који је управо изградњом Смедеревске тврђаве одложен за пар деценија. Мада смо сведоци и учесници још једног историјског пораза нашег народа, можемо тек наслутити дезоријентисаност и тескобу са

којом су се суочавали наши преци тих година. Тужна судбина је подједнако задесила чланове породице Бранковић и других угледних српских породица, расутих по туђини, као и самог народа који је обезглављен, вековима био препуштен суровом преживљавању. Пад Смедерева на западу Европе изазвао је панику, јер је сматран раван паду Цариграда, до кога је дошло само шест година раније.

Дубока утемељеност средњовековне епохе, најбоље се доказала почетком XIX века у Првом српском устанку, када је управо на њој изникла нова, модерна Српска држава. Њен инспиративни ехо, нешто и неодлучно покушавамо да користимо и данас, после 550 година.

Смедерево је 1805. године, поново добило епизодну, али изузетно важну историјску улогу, настављајући нит српске државности, управо онде где је прекинута 20. јуна 1459. године. Убрзо по ослобађању града од Турака, 21. новембра, Смедерево је поново постало центар Србије, јер је овде пренето седиште устаничке владе, Правитељствујућег савета српског, који је ту заседао све до почетка 1807. године, када је пренет у Београд. Овим чином, устаници су јасно показали Турцима да је њихова крајња намера обнова државе, а не само буна обесправљене раје против дахија.

Мада укљештени између интереса четири царевине (турске, аустријске, руске и француске), Срби су успели да прерасту од раје у народ и да током XIX века створе модерну нацију и државу. Снагу за такав преображај након 350 година, имали су управо захваљујући непоколебљивој вери у вредности своје некадашње државе и одлучности да је обнове.

У наше време, искуства прошлости, су због пречесте злоупотребе и неутемељености управо оних који се на њу позива-

ју, постала предмет поруге и сведена су на ниво огољених, најчешће лажних анегдота. У својој пометености препустили смо да нас историјски токови носе, заборављајући да смо некада умели не само да пливамо, већ смо били вични и у грађењу јаких и поузданих бродова.

С обзиром да смо склони неодмерности, не желимо да прихватимо улогу историјског епизодисте. Не увиђамо значај који је Смедерево имало као дефанзивна престоница Србије у одбрани средњовековне државе, али и у време Првог српског устанка, када је требало одбрани српско право на обнову државности. Смедерево са свешћу о таквом искуству и улози, могло би да утиче на развијање скромности и истрајности тако ретких врлина у нашем народу, који није спреман да се посвети решавању „малих“ и „обичних“ проблема, подједнако непопуларних како код политичара, тако и код народа.

Као пример другачијег односа према својој прошлости, могли би да прославу годишњице обележимо без пригодних говора, рушењем постојећег јавног градског WC-а, који се налази у петоуглу између Тврђаве, Општине, Музеја, аутобуске и железничке станице. Овај објект подсећа на атмосферу, која умало није чувеног путописца Феликса Каница 1859. године нагнала да се при првом сусрету са Сме-

деревом одмах врати на пароброд којим је дошао. Како наводи Каниц, пре 150 година: „обала је личила на огромну гомилу ђубрета“. Посебно би лоше било уколико дозволимо да неки нови путописци или туристи, запишу и овакву Каницову реченицу: „Увек сам се питао како је било могуће да Турцима, који су у сопственој кући одржавали узоран ред и чистоћу, није сметала прљавштина на улицама, ни баре и годинама таложено ђубре на јавним трговима“. Тридесетак година касније исти путописац видео је сасвим другачију слику, која казује да смо тада имали упорност да се десетинама година доследно мењамо.

Као израз те доследности, догодине, мимо годишњице, можемо да саградимо нови јавни градски WC на адекватној локацији, а тек наредне да поставимо скромно спомен обележје, којим би подсећали Смедеревце и госте нашег града, на значајну улогу коју смо имали у очувању нити српске државности.

Дејан Радовановић

**Само толико времена нам је потребно
да урадимо Вашу фотографију !**

**и не само то, већ га их сачувајемо у албум и
са задовољством Вам их вратимо**

Увек брзо, никад на брзину

ФОТО ДУНАВ

ул. 17. октобра бр. 23; 026 222 669

Прота Милутин Н. Банић први добротвор општине града Смедерева

Девеинаесити век ће у историји Смедерева бићи записан многим добрима – варош је, ослобођена од Турака, расла у моћан и значајан њирџовачки центар Србије, дујала и развијала се, ширила и градила и сваким даном све више личила на какву европску варош. На Европу смо њочели да личимо и нашим добротворним делима. Проче о њима, уз незнатну редакцијску обраду, њреузели смо из књиге ТЕСТАМЕНТИ ДОБРОТВОРА ОПШТИНЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА, коју је 1927. године објавила Штјамњарија А. Трајков – Смедерево, а осам деценија касније њено фототипско издање Истџориски архив у Смедереву.

на тестаменту подписани г. г. Илија Петровић, Нестор Ристић Ђакони и Радосав Станковић, учитељ из Смедерева.

Тестамент овај од речи до речи гласи овако:

1. Новаца има у облигацијама за сада до 2000 дуката. Облигације су у моме куферу. Списак облигација налази се исписан у једном протоколу т. ј. дневнику мог прихода.

2. Ако би се при смрти мојој затекло готових новаца преко 100 дуката, вина у подруму преко 100 акова, тај ће вишак припасти наследницима, а што буде испод ове цифре, као и са ракијом која се буде затекла, жена ће моја Јана располагати, јер јој отуда треба погребне трошкове подмиривати.

3. Виноград са воћем, њивама и зградама у Петријевачком потоку све у једној оградџи; и други виноград преко пута исте земље, три ливаде у Годомину, једна код Жупањца у Шапцу, друга код навоза код „Гузање“, а трећа код „Окна“; даље : две куће у Смедереву близу велике цркве и пијаце на градском сокаку, измеђ комшија Јове Казанџије и Веке удовице, и покретне моје ствари остављам у наследије моме брату Милоју Н. Банићу рођеном у Павловцу округу Крагујевачком, и његовој мушкој деци из првог брака. Виногради, њиве, воће и ливаде, одма ће узети под своју управу и уживање брат мој Милоје; но од овога уживања неће бити ни моја жена Јана искључена што год њој за њен кућевни трошак буде потребало, то се разуме: вино, воће, грождје и проче ситнице; тако се исто може мој брат одма служити са бачвама и бурадџицама и другим подрумским стварима, јер су све ствари везане за винограде. Остале ствари кујнске, собни намештај, све то да остане свако на своме месту и да се моја жена са истим служи до своје смрти, али да ништа не сме отуђити, нашта мој брат има

Уред добротвора смедеревска општине заузима светло име прота смедеревски Милутин Н. Банић, колико својим завештањем, толико још више, што је он први постао добротвор и својим завештањем показао леп пример и осталим грађанима смедеревским.

Родио се 29. септембра 1817. године у селу Павловцу, у округу крагујевачком, од оца Николе и матере Радојке.

Основну школу учио је у селу Саранову и Паланци, а затим отишао у Београд и тамо свршио Богословију године 1838.

Одмах по свршетку богословских наука зађаконио се и послат је у Смедерево, а затим се запои и убрзо постане прота смедеревски, служећи узорито и верно, поштован и цењен на сваком кораку.

Као човек веома разборит и поштен, одликован је од својих суграђана највишим почастима. Тако, бират је неколико пута за посланика на народним скупштинама па и на знаменитој Свето – Андрејској, на којој је обратио пажњу целе Србије својим патристским беседама.

А кад је после предаје градова Кнез Михаило пошао у Цариград, у пратњи његовој био је и чувени Прота Банић, који је том приликом добио орден од Султана.

Живећи смерно и скромно, прота Банић стекао је у Смедереву лепо имање. Пред смрт своју, он је направио завештање, по коме је дао општини смедеревској 1000 дуката у злату да се половином прихода од тога новца помаже сваке године смедеревска сиротиња, а половина да се капиталише. На тај начин ова ће сума годинама јако се увећати, те ће и помоћ сиротињи све обилатија и већа бити.

Са своје уредности и дужности као слога олтара Божјег и примерног владања, прота је Банић јако цењен и уважен још за живота свога, а својим завештањем сиротињи, он је себи подигао вечити споменик.

Умро је 6. Јула 1876. год. у Смедереву.

Тестамент

Госпођа Јана удова г. Милутина Банића, бившег проте Смедеревског, поднела је суду тестамент свога мужа умрлог Банића, затворен под печатом завештаоачевим, датиран од 1. јануара 1875. године, и молила је да се исти у њеном присуству потом решењем за важећи прогласи.

Тестамент је овај отворен и прочитан, у присуству Милоја Банића, брата завештаоачевог, Стевана Хацића мех.овд., Стевана Ђорђевића, такође као легатора, а присутни су били као сведоци

право мотрити. Кола, коње, амове и друге стоке ако се затекне може то све мој брат Милоје одма себи узети.

4. Књиге моје, један сат златан, са златним ланцем што сам ја носио, два ордена са дипломама и друга школска документа и указе моје службе, да се одма преда моме синовцу Михаилу сину Милојевом; аљине моје нека испоклања сиромашним свештеницима акта протојерејска нека се са регистрима предаду ономе коме власт рекне.

5. Жени мојој Јани да се одмах од наплаћених облигација изда 400 ц. дуката, на њено расположење; Она ће нову кућу давати под кирију, докле је год жива, тако исто може и једну част и старе куће ди ће она живети, давати под кирију у своју ползу т. ј. ако оће сав накит што сам јој накуповао и давао да га носи; остављам њој нека га на својој смрти а не пре даде коме оће.

6. Облигације моје имају се после смрти одма наплаћивати, и отуда прво мојој жени да се изда речени 400 ц. дуката, даље мојим сестрама: Марији, Јелици, Ранђији, Ружици, Станојки и Анђелији свакој по 50 дуката да се изда. Ако би која од њих пре умрла, онда да се да њеној деци мушкој, а ако ових нема женској изда, после ови да се изда 30 дуката Позоришту београдском, 30 дук. Фонду свештеничком, 20 дук. гробу Божјем у Јерусалиму преко Митрополита Српског, 20. дук. Цркви Павловачкој гди сам се родио; 30 дук. Цркви Смедеревској; 20 дук. школи Смедеревској; 20 дук. Шпитаљу Смедеревском; 20 дук. Читаоници Смедеревској; Стевану Ацићу бившем моме слуги 20 дуката; и поклањам му један облигациони дуг од 65 дуката и једну ливаду у Годомину коју сам купио од Стојана Китића, тапија се наоди међ осталим тапијама и стоји измеђ моје две ливаде, Косте Мицића, Маринка Баштована и пок. абације Димитрија, од прилике то су 8 коса траве; даље његовом сину Мијаилу 20, Пери његовом 20; а тако и Павлу такођер сину његовоме 20 дуката; Новци за ово троје деце ако би били јошт не пунолетни могу да се одма издати оцу њиовом Стевану Ацићу. Стојану Ђорђевићу – Степанчету из Смедерева остављам 10 дуката да се даде.

7. Са 1000 т. ј. хиљаду дуката, оснивам Фонд Сиротињски, из кога са полугодишњег прихода да се даје помоћ Сиротињи Смедеревској, а са полу прихода, да се умножава тај сиротињски фонд. За старање и управљање овог сиротињског фонда, остављам аманет на Општину Смедеревску; и она ће бити дужна сваке године подносити о овоме сиротињском фонду рачун надлежној власти. Оснивач фонда сиротињског у Смедереву прота Смеде-

ревски Милутин Н. Банић. Преко извршења овог тестамена ако би претекло што у новцу тај ће новац узети мој брат Милоје, а ако би недостало новаца за извршење тестамена, то треба брат мој Милоје да допуни или продајом ког парчета земље да то учини.

8. После смрти моје жене Јане, Милоје брат мој, прима у наследство своје, моје (покућанство) покретно и непокретно имање, а у случају његове раније смрти од моје жене примају његови синови из првог брака, моји синовци.

9. За време живота моје жене, дужан је брат мој Милоје жени мојој свагда бити у помоћи ако ју она устреба; и ако је хтела буде примати. Тако исто дужна је живети у границама поштења и ништа не отуђивати. Поред осталог ужитка моје жене има чувати и оно мало пензије, која јој по закону припада.

10. Овом је тачком наређено: ди ће се чувати овај тестамент и да ће тестамент важити тек ако завештаоц пре своје жене умре.

11. Овом је тачком наређено да се завештаоц пристојно сарани.

12. Овом последњом тачком завештаоц је именовао извршиоце тестамена и то : Миленка Стефановића, Јефрема Марића, Стојана Ђорђевића – Степанче, трг. из Смедерева остављајући им аманет, да овај завештају договору са завештаочевим братом Милојем у свему изврше и то по смрти завештаоцеве жене, - када ће од дужности и бити разрешени.

На овај завештај удова завештаочева г-ђа Јана приметилa је: да јој је истим окрњено њено удовичко уживање, сматрајући да она поред оних 400 ц. дуката што по тестаменту прима, по закону има права, да ужива цело имање до своје смрти, а не ово да дели са наследником Милојем, - тражила је да се Милоје упуту на парницу ради доказивања да има права да приход имања с њоме дели.

Наследник и брат завештаочев Милоје није признао удови право, да из целог имања ужива, као ни њен навод, да јој је удовичко уживање тестаментом окрњено, тражио је да онако остане како је тестаментом наређено.

Обоје нису имали шта да примете противу форме тестамена, и признали су га за праву вољу завештаочеву.

Остала интересована лица – легатори – којима је такође тестамент саопштен као и одређени стараоци – извршиоци тестамена и именовани сведоци, нису имали шта да примете противу тестамена – у свему га усвојили, тврдећи да је исти тестамент и истинит.

Сто педесет корака

Толико данас човеку, који увелико троши осму деценију живота, отприлике треба да пређе с краја на крај **Улице Буре Јакшића**... Пре пола века дрчној младости је требало далеко мање. Лета је, грабила напред крупним корацима у, надала се, светлију будућност. Није знала да је светла мање што је будућности више! Још да није успомена, гадан би је мрак сачекао, мада се по фотографијама не би рекло да је тако.

Е, пре пола века и ова улица је друкчија била.

Доле, на углу са Немањиним улицом, с леве стране била је кућа Бате Марковића, чувеног свима којима је ова црно-бела фотографија пробудила сећања у боји. Данас је ту нови тржни центар старог имена „Данубиус“. Преко пута њега, још нови тржни центар, безимен. Посадио се на месту где је некада била зграда Водне заједнице.

Асфалт је покрио калдрму, као време успомене.

И ту је причи крај.

Сјаја слика, за сјаје успомене...

... нова – за нове!

Госпа Ката

Надовезујући се на њексји „Портрети знаменитог Смедеревца” објављеној у другом броју овој маџазина, наставићемо серију њексјова у коме ћемо вам представити Смедерево и Смедеревце у делима ликовних уметника, у већини случајева из ризнице Музеја у Смедереву. У њој се између осталог чувају два дисера ликовне уметности који представљају сјару Смедеревку Катарину Вучковић Стојимировић, односно јосја Кату.

Пише: мр Снежана Цвејковић

У кући које данас више нема, а коју је свом супругу Ивану до-
нела у мираз 1860. године (ова кућа била је мираз њене мај-
ке Софије), на некадашњем Каменитом путу у смедеревској
Староцрквеној мали, данашњој адреси Анте Протића број два,
живела је **Катарина Вучковић Стојимировић** (1832-1906), чу-
вена смедеревска везиља и ткаља. Позната и као мајка потоњег
чувеног београдског неуропсихијатра др Душана Стојимировића,
и као старамјака једног од најзначајнијих смедеревских интелек-
туалаца између два светска рата и последњег великог добротво-
ра града Смедерева, Милана Јовановића Стојимировића. Управо
ће је они поручбинама њених портрета код врских уметника попут
Ђорђа Јовановића и Лазара Личеноског, увести у бесмртни свет
уметности. Ови портрети су чувани у њиховој породичној кући у
Смедереву, у приватној колекцији слика Милана Јовановића Сто-

Породична фотографија породице Стојимировић (у средини Катарина Стојимировић) – власник фотографије Музеј у Смедереву

јимировића. Кућа са вредним уметничко историјским збиркама и библиотеком била је конфискована 1946. године, да би ове збирке 1950. године ушле у састав новооснованог смедеревског Музеја, који је био и отворен управо у тој кући.

Нарочито поетичне успомене на своју мајку Катарину Стојимировић забележио је њен син Душан у својим мемоарима које је у едицији *Завештање* публиковала Народна библиотека у Смедереву (2007): „Она је уопште била усталац: ја је нисам никако друкче запамтио него у послу. Кад год бих се дететом ноћу разбудео, видео сам је где седи уз лојаницу и нешто шије, плете или преде, а била је, као што рекох, чувена ткаља и везиља. Све што смо имали на себи као рубље, она је откала и сашила својим рукама. Та честита душа није била писмена, али је ценила књигу и имала амбицију, да нас школује. Благодарећи њој ја сам постао доктор медицине.”

Готово деценију после смрти, Катарина Стојимировић биће увековечена у бронзи, тачније 1915. године, као портретна скулптура вајана руком првог и најстаријег српског вајара Ђорђа Јовановића (1861-1953). Овај портрет настао је на иницијативу њеног сина, доктора Душана Стојимировића. Извајан је у духу академског реализма, као суштинске одреднице уметности овог вајара. Катарина Стојимировић има фризуру и костим типичан за грађанску културу у Србији 19. века. Њена коса увијена је у плетеницу, позади прикачена иглом, а одевена је у капут опшивен крзном испод кога је свилена марама са цветним декоративним елементима. Ова скулптура је први пут била публикована 1933. године у каталогу *Вајарски радови г. Ђ. Јовановића*, да би била део сталне поставке смедеревског Музеја од његовог оснивања 1950. године, па до 1959. године, када је наложено да се сви портрети породице Стојимировић повуку из сталне поставке. Свакако из идеолошких разлога типичних за тај временски период. Након тога, уследио је „живот” ове скулптуре у депоу, да би ликовној публици нашег града била представљена на изложби „Смедерево и Смедеревци у ликовној уметности” 2001. године приређеној поводом *Дана Музеја у Смедереву*.

Осећајући изузетно поштовање према својој старамаци, Милан Стојимировић Јовановић ће током свог боравка у Скопљу тридесетих година прошлог века, где је био оснивач и уредник листа Вардар, наручити њен портрет код свог доброг пријатеља, тада младог уметника, а данас једног од најпознатијих уметника македонске модерне уметности Лазара Личеноског. По много чему је овај портрет важан, како у ликовном опусу Лазара Личеноског тако и у ликовној култури Смедерева и његових грађана. Портрет је насликан у медаљону, са врло основаном претпоставком, да је за предлогак искоришћена фотографија са њеног надгробног споменика, и то је једини портрет овог уметника сликан у медаљону. На овом портрету који је моделован готово скулпторалним потезима, Катарина Стојимировић је одевена у такође типичан грађански костим, али овог пута са накитом, златним минђушама и брошем на грудима. Након повлачења из сталне поставке смедеревског музеја 1959. године, требало је да прођу четири деценије да би он био изложен на историјско-документарној изложби „Смедерево и Смедеревци у 19. веку” коју је 1999. године приредио Музеј у Смедереву.

И, уместо закључка, наведимо још један важан цитат из *Казивања др Душана Стојимировића* о његовој мајци Катарини Стојимировић: „Ми смо је од милоште и с респектом сви звали г-спа Ката, а њен лик у бронзи, рад Ђоке Јовановића, вајара, стоји у смедеревском музеју, да би свет знао како су изгледале наше старе мајке, српске жене старог кова, робиње породичне дужности, Српкиње из те већ одавно поодмакле епохе, које су деца поштовала као Бога.”

POKRET!

Preduzeće za trgovinu, turizam i usluge „POKRET” doo
Smederevo, Đure Jakšića 6, ITG centar
Telefon/fax: 026 618 434, mob. tel: 064 4 888 654

Pokret drugovi!

I.T.G. d.o.o.

Smederevo, Izletnička 6/3

Tel.: 026/228-723, Fax: 228-722

itgdoo@sezampro.yu

Миладинов храст

Пише: Живорад Жика Лазич

Између разгранатих јасенова, уз саму ограду никао је храст. Жир је вероватно добацио ветар са оближње високе и широке крошње стогодишњег Миладиновог дрвета, или га је понела, па испустила веверица. Од густог лишћа јасења, племенито дрвце се борило тако што се грање усмеравало хоризонтално да би се ојекнуло којим зрачком сунца. Претпрошле године сам скресао јасенове гране, а и храстић сам фризирао: оставио сам му само једну вертикалну границу, а оне са стране измаказирао. И дрво је нагло кренуло ка небу, јер је његовим давителјима требало по доста времена да формирају нове крошње. Можда ће израсти високо и широко као његов отац, ако га не посеку. Ја га нећу дати док сам жив.

Тек што се бејаше вратио из балканских ратова и прионуо на посао заједно са лепушкастом женом Лепосавом, а јула месеца одјекнуше рано ујутру над селом и пољем звона, оба, црквено и школско. Лепосава се снажидила: „Миладине, ил' је опет избио рат, ил' су убили краља!" Добошар је ишао сокацима, застајао на раскрсницама и викао да се сви војни обвезници јаве у општину. Мобилизација. Пред полазак на стацију где ће се укрцати у вагоне и кренути према распореду на фронт, она је свом човеку испекла пиле, умесила

погачу и наточила му је цакло ракије и балонче вина, како се одвајкада испраћало у војску. Миладин је помиловао младу по трбуху, под храстићем, и био кратак: „Чувај дете, а немој сећи ни овај 'раст!'” Растали су се, а пољубили нису. Жена не прати човека до воза, то је било у то време срамота, само очеви и браћа, Миладинов отац је умро 1909. Чекајући воз стари и нови борци су пили из флаша и певали. Мањоло их је испраћао свирком хармонике. Запиштала је машина, зашкрипали су точкови, Српчад је навалила да се пење у вагоне. Са Миладином на војну је путовао и његов рођени брат Костадин.

Обојица су преживели битке 1914. Петнесте у јесен кренула је снажна аустроугарско – немачко – бугарска офанзива. Миладина и Костадина заробили аустроугари и кренули Цариградским друмом на сабиралиште. Костадин искористи прилику и умакне стражи а Миладина спроведу у мађарски логор. Преко црвеног крста стигла Лепосави лепа вест да јој је човек жив, а она одговори да је родила живо и здраво мушко дете коме је кум дао лепо име – Љубиша. Окретна и вредна жена је обрађивала имовину уз помоћ девера, брата и ине родбине и дизала деचाка. Тако је она дочекала крај рата у селу, а Миладин у Мађарској и кренуо је у Србију. Свратио је да обиђе сестру Јелену – Лену, удату у Београду за железничара Николу Вујића. И ту се тек ослобођени роб разболи од шпанске грознице и умре и сахране га на Новом београдском гробљу поред оца

Живојина који је такође преминуо у престоници у градској болници. Отац Миладин и син Љубиша се никад нису видели. Ни преко фотографија. Таква су била времена. Лепосава је оплакала судбину своју и Миладинову и наставила да копа и жање. Јака, вредна и здрава жена.

Храст крај старе куће, покривене ћерамидом, растао је упркос свим несрећама. Ја сам се пео на њега, стајао у самом врху и посматрао панораму наше мале, али то је било давно, пре неколико деценија. Данас је његово стабло недоступно деци, нема пентрања по старим храстовима, ни верања по њиховим гранама. Али је ветар једног олујног дана очену једну отоку и она је пала на електрични вод. Нестало је струје, а могло је бити и веће несреће па су похитали електричари и у отвореном лифту попели се скоро до врха старог храста да моторном тестером исеку оно што је висило преко жица.

Лепосавин јединац отишао је жени Мари у кућу а она му је родила три сина и ћерку. Старатајка, како су је унучад звала, предњачила је у обради повеће имовине. Али несрећа наврзла на њену главу. Четници су јој једне зоре заклали рођеног брата Димитрија – Миту, јер им се као председник села нешто замерио. Самовала је старатајка и у својој и покојној Миладина кући, а након тешког рада не њиви, свраћала је у нашу кућу да попије лонче хладне воде, а понекад је позајмљивала мачку на једну ноћ, кад би чула глоцкања ушњалог миша. Лети је често седела под храстом и плела или крпила. Стизала је да обради градину, пуну поврћа и цвећа. Редовно је имала цвет у коси. Повремено би побегла свом дугогодишњем љубавнику Жики у суседно село, али се после извесног времена враћала свом дому и својима који су живели у имућној кући поред цариградског друма. Син јој није замеравао ове повремене љубавне излете. За време рата своју кућу је уступила избеглицама, Србима из Хрватске. Они су јој се одуживали тако што су радили у пољу и чекали дан повратка. Појединци су се након педесет година поново нашли у нашем селу, опет протерани са својих огњишта. За разлику од Павелића, Туђман и нове усташе су скоро све српске домове спалили и разорили. Порука је јасна: не помишљајте на повратак, српска стоко!

Храст је стремио према небу и за време принудног откупа, није га зауставила ни колективизација, а његова газдарица није помишљала да га посече ни за којих зима, иако је често остајала без ваљаног огрева. Штедела је и јасенове у њеној пространој авлији. Неки откупљивачи дрва нудили су јој добру цену, али Лепосава их је нагрдила, поштвала је реч задату мужу Миладину.

Шалција и увек добро расположени њен син јединац се нагло снажидио, напала ге је болка. Кад га је једном у суду упитао судија да ли је ожењен одговорио је да није, а на питање има ли деце – одговорио је – четворо. Како то, нежењен, а три сина и ћерка? Па тако господине судија, ја сам

Фотографија као „пуњење душе”

се удао – засмејао је сведок судиште. Тражио је лека код лекара, врача, травара али га није нашао. И Лепосава је сахранила и сина. Осамљена и утучена, понекад се затварала у кући и нарицала за сином и човеком, дозивала је Миладина и Љубишу, али их дозвати није могла. Тако је и пре- свисла а ожалила ју је унучад. Наследници су продали двориште са старом кућом јед- ном дошљаку и он је све јасење посекао, само је храст поштедео, а није ни стару ку- ћу растурио, мада је подигао нову – вели- ку, ружну. Ради са женом у Немачкој, има пара за палату. Храст је напредовао и под новим власником.

Мој храстић је опет нападнут од агре- сивног јасења, али ћу га ја ослободити стеге чим престане вегетација. Још један биљни уљез наврзао се на његово стабло – обујмио га је бршљан и успузао се ско- ро до врха. И њега ћу сасећи у корену. Не мрзим бршљан, напротив, уживам у ње- говом зеленилу зими, кад лишћари оголе, али ево му друга стабла, нека њих обујми, а и ограда му је на располагању, само не дам да пије крв мом храстићу који као и свако дрво жели да расте што више, али се „Природа постарала да дрвеће не по- расте до неба”. На бадње вече одрезаћу једну границу и са руковатом сламе уне- ти у кућу да украсим Божић како доликује.

Чим је опало лисје са јасења, дошао је Мирослав са моторном тестером и срубио им гране са стабла. Онда је ослободио мо- га миљеника пузавице, сасекао је бршљан у корену и одвојио је његове изданке од стабла. Показао је једну гуку и рекао:

– Види, ова буџа је нарасла, значи да је болестан.

– Позваћу стручњака да га лечи.

– Зар има доктор за дрво?

– Има. Скоро сам прочитао у једној књизи која се зове „Месо и крв”, а написао је Американац Мајкл Канигем, да је шу- марски инжењер излечио оболело дрво. Мислим да је баш храст. Добро је напла- тио, а успут је окресао газдарицу... Оћеш да прочиташ?

– Сад сам у великом послу, али зимус оћу... Значи, мангуп излечио дрво и газди- ну жену. Ха, ха, ха!... А зашто ти је стало до овог дрвцета?

– Због оног тамо, – показах му на горо- стаса Миладиновог – посадио га је мој де- да који се није вратио кући.

– И ја волим ‘растове, али их је све ма- ње – рече Мирослав и стрпа тестеру у фу- тролу, па узевши новац, узјаха бициклу и оде на други посао.

Убрзо затим отпутовао сам у Београд да презимим и вратио се у село у време листања. Храста није било. Затекао сам двојицу са тешким секирама глуварама, пијуцима и ашовима. Вадиле су храстов пањ. Појави се комшија да се поздравимо. Дошао је из Немачке да обори велико др- во. Питам се да ли је избројао године?

– Сто четрдесет... Доста је поживео.

Јасминка Надашкић Ђорђевић је рођена у Смедереву, дипломирала на Електротехничком факултету у Београду, по звању је Кандидат мај- стор фотографије Фото савеза Србије. Уметничком фотографијом се бави од 1976. године, излагала је фотографије и дијализише на 240 ко- лективних изложби, одржала шест самосталних изложби фотографи- ја и за своје радове добила 63 награде. Пише поезију, ради као средњо- школски професор у Смедереву. Њена најновија изложба фотографија била је повод за овај разговор.

Управо сте се вратили из Словачке, где је у Културном центру у Пезиноку на домак Братиславе отворена Ваша изложба уметничке фотографије. Постав- ку је отворио амбасадор Србије у Сло- вачкој, Данко Прокић, који је изразио за- довољство што је ова изложба још један допринос унапређењу културне сарадње између два народа, односно, мост узајам- ном зближавању и упознавању. Како је из- гледао сам чин отварања?

Културни центар Пезинок, 9. март. Улазимо у хол. Без велике помпе, мали ко- лор постер са фотографијама – клинци са шајкачама и поље сунцокрета, најави из- ложбе, тик уз још мањи, изузетно лепо на- прављен постер – програм хорских свеча- ности, гостовање енглеског црквеног хора из Брајтона. На спрату – галерија, панои заштићени стакленим зидом до плафона. Кратак разговор за ТВ. Трком на спрат и ... хаос! Сви су већ ту! Ми смо стигли по- следњи, по добром српском обичају. Ту су наш амбасадор Данко Прокић, конзул Ва- сиљевић, градоначелник (приматор) Оли- вером Солго и начелником округа. Осве- тљење – перфектно. Пред отварање имам жељу да снимам, али ме дискретно убацу- ју у строј. Нас шесторо стојимо насмејани испред паноа и стакленог зида, пред нама је поштовани публикум, дели нас изузет-

но дугачки сто, прекривен снежно белим чаршавима и мноштвом чаша испуњених белим и црним вином. И домаћи и наши се помало егзалтирано обраћају једни дру- гима, углавном на словачком; зачудо, ско- ро да и не треба да се преводи. Здравича, сликање, много сликања и ... изложба је отворена! Све укупно деведесет минута! Наредних скоро месец дана биће ту фо- тографије, стаклени зид, оно перфектно светло, а неки други људи ће коментари- сати слике са изложбе.

Ваши утисци о окружењу у коме сте први пут боравили?

Данашњи Пезинок, уз Модру, Свјати Јур, Лимбах и Шенквике су у старом ви- ноградарском крају који чува славу давних дана и аутентичне сорте грожђа од којих се прави сјајни Каберне Совињон, Рински и Влашки ризлинг, Лимбаша, Шардоне ... Ту су и очувани стари вински подруми, дегу- стације, септембарске винске свечаности, кад кроз градић од двадесет две хиља- де становника продефиљује и сто хиљада гостију! Треба ли рећи какве је асоцијаци- је ова прича будила у мени: Терра Бозин – Монс Ауреус, па Семендрија, Ризлинг, Смедеревка, последња недеља септем- бра, Смедеревска јесен... а наше Смеде- рево је имало и бурињу и интересантнију прошлост него околина Братиславе.

Дрворед – карпатски

Кров

Бавите се фотографијом већ 30 година, тренутно имате, колико знамо, статус кандидат мајстора уметничке фотографије ФСС. Шта Вас је определило да се у овој сфери интересовања задржите толико дуго? Можда чињеница да је визуелна култура на путу да надмаши сваку другу?

Моје животно гесло је: "Сачувај ме, Боже, од два иста дана!" Можете из дана у дан да снимате, макар и исти пејзаж или портрет истог човека, и фотографије неће бити исте, јер се мењају и мотиви које снимате, а и ви, ваш поглед на фотографије, доживљај мотива, у крајњој линији расположење. Мислим да не постоји могућност да ми фотографија досади, да исцрпим интересовања, идеје. Као што руже можете волети целог живота, тако вам је и са фотографијама. Ако дође време кад ме мало мање привлаче фотографије, ту је поезија, кад понестане те инспирације ето мене поново са фото апаратом, тражим тренутке које треба макар на кратко зауставити, "присвојити". Немате појма колико добрих фотографија само чекају да буду снимљене! (смех) Иначе, нити је све почело са визуелном културом, нити само она има будућност. Кажу да једна слика говори хиљаду речи. Људима данашњице је једноставно лакше да комуницирају преко слика, око речи се треба много више трудити.

Које су Вам теме у овом тренутку блиске? Да ли остајете верни фигурацији, портрету, који истражујете и асоцирате и у пејзажу, очекујете ли да гледалац препозна поетски подтекст. Да подсетимо, Ви сте аутор песничких збирки Пребудан сањам (2003. Партенон, Београд) и Време коприва (Књижевни клуб Смедерево 1991), хаику књижица Прамен таме, Узнемирана птица и Врева лептира, а стотине Ваших, засад "неукоричених" хаику стихова се могу наћи на сајтовима овог профила.

Првих скоро двадесет година сам снимала само фотографије без људских фигура, чак сам и досадашња звања у Фото савезу добила за колекције фотографија

на којима није било људи. Затим су људи на мала врата почели да улазе у моје фотографије, мало по мало. Сад сам у некој фази кад ме занима скоро искључиво портрет, и то она најнападнија, најизражајнија врста – гро план. Ко би рекао да човек може толико да се мења! Моји људи скоро по правилу „зуре“ у фото апарат. Између нас је успостављен мост и идеја је да они сами о себи на тим сликама најбоље говоре, очима, борама, понекад завршну ноту даје светло, а најчешће су то црно беле фотографије, јер је то оно што највише волим, ту се најбоље осећам, колорит ми често само одвлачи пажњу од суштине.

Поетски подтекст? Не знам, на памети ми је целовит доживљај фотографије, а да ли неко гледајући те фотографије види и нешто посебно „поетско“, оно „пуњење“ очију и душе, што за мене представља рад на фотографији ... хм ... то би требало питати посматраче.

Које су, по вашем мишљењу, основне особености портретног жанра?

На првом месту треба остварити комуникацију са моделом и то на најбољи

начин пренети потенцијалном посматрачу фотографије. Управо ту способност нисам налазила у себи на почетку бављења фотографијом. Снимала сам детаље, пејсаже уз реку, рефлексе, ту је вероватно оно поетско највише долазило до изражаја. Снима се натенане, модел неће нигде побећи, сваки кадар може чак и лепо унапред да се осмисли. Код портрета тога нема. Чак и ако је модел миран и стрпљив фотографија неће ваљати ако се превисе оклева. Треба "уловити" прави тренутак, аутентичан израз лица. Кад модел и несвесно почне да позира ту је често крај посла. Значи, аутентичност, оригиналност, добро светло и опет онај једини тренутак кад се све то споји у добру фотографију.

Данас је у моди отворена, максимално реалистична фотографија, недотакнута Фотошопом... Ипак, знамо за време на када је обрада била неизоставни корак у стварању фотографије. Како Ви гледате на "трендове" у уметничкој фотографији, да ли их пратите, или верујете да је верност сопственој поетици важнија од тренутних стремљења - и у естетском, и у техничком смислу?

Мода је варљива, променљива и одликује је снажна потреба стваралаца да се својим делом свиде. Без обзира на тврђу појединих аутора да су им фотографије "Photoshop intacta" данашња техника, технологија израде и та пуста људска жеља да се дело свида намећу неопходност макар минималне компјутерске обраде. Раније смо, да би добили управо онакве фотографије какве желимо, морали да будемо и чаробњаци мрачне коморе, појединци су маестрално користили хемију, а данас се намеће потреба познавања другачије врсте фото-технике која укључује и познавање компјутерских програма за обраду слика. Прави фотограф ће знати у којој мери треба користити компјутер и неће залутати у воде кича. "Реалистичност" о којој се говори може да буде и само последица фантастичне резолуције данашњих апарата.

Гушчје језеро

Као и у свему, треба имати меру. Ако не носите у себи оно по чему сте другачији, препознатљиви у (било ком) времену онда ће, те наводно ваше, фотографије снимати било који Никон уз потребу да бројка која га прати буде што већа и верзија Photoshop-а што новија. Трендови долазе и пролазе. Мало тога остаје. Нисам никад била тренд-мајстор. Треба бити свој, спокојно и задовољно бродити својим путем. Негде сам прочитала да је таленат Божја рука на рамену и тај додир је управо оно што ми доноси највише радости.

Можете ли да формулишете критеријуме успешног снимка?

Ово бих формулисала као врло тешко питање. Постоје правила (као и свуда) којих се треба држати и читав списак оног што треба избегавати. Листу ДА и листу НЕ можете пронаћи у свим приручницима типа како-до-успешне-фотографије. Понекад најбоља дела настају ако се шећер кате управо оштрицом, границом. Нешто што је направљено искључиво по правилима зна да буде монотono, апсолутно незанимљиво. У хаику се такав незанимљив исказ зове "so what?", ми бисмо рекли – па шта онда? Нема доживљаја! Стереотип. Већ виђено! Ако фотографија нема у себи ништа по чему бисте је запамтили у маси других, немојте је снимити! Изгледа да сам управо одговорила на питање каква фотографија не може да буде – добра фотографија.

Шта Ви као гледалац најрадије тражите и налазите у фотографијама других? Ко су Ваши омиљени светски и наши фотографи? Откриле смо да имамо једног заједничког – Франка Хорвата. Ко су остали?

Аутентичну атмосферу, ако је портрет у окружењу. Провокативност. Драматичност. Богату тонску скалу ако је црно-бела фотографија. Јасне боје у прихватљивим количинама ако је колор фотографија. Кад је чист портрет у питању онда су захтеви још ригорознији, израз лица, структура А омиљени мајстори фотографије - рецимо, Јусуф Карш, Дебељковић, Дабац, Долги, Данило Цветановић, Драган С. Та-

Нераздвајни

насијевић... Има их сигурно још, увек се плашим да је грешно правити такве спискове. Ови аутори су ми први пали на памет јер ми је у тренутку парада њихових фотографија прошла кроз визир. Свака је мало ремек дело, јединствена и препознатљива, фотографија која се памти, има лични печат аутора.

Nulla dies sine linea (ниједан дан без црте) је принцип по коме раде и многи фотографи, али ја више волим речи мог разредног Воје Петровића – не узимај оловку без разлога, ако та црта ништа ново није донела, онда је боље без ње. Дакле, волим фотографије које не говоре хиљаду речи него вас оставе без текста својом јединственошћу.

У Смедереву постоји жива активност у области уметничке фотографије. Да ли се о томе довољно зна?

Ако погледамо колико Смедереваца се активно бави фотографијом, чланови су Фото авеза Србије, излажу своје фотографије на бројним колективним изложбама, као чланови различитих фото клубова

или самостално, носиоци су високих звања у Савезу, рекло би се да је Смедерев фотографска Мека. А није тако. Сви ти људи су чланови различитих клубова (пожаревачки, београдски, брестовачки) или су самосталци као ја, јер смедеревски клуб не постоји. Град им је једне давне године одузео старе просторије у улици Краља Петра, а нове није предвидео. Сви се лепо дружимо, сарађујемо, идемо заједно на фото излете и отварања изложби у неким другим градовима, као чланови неких других фото клубова. Тако је у реалности, а у виртуалном свету је све на свом месту јер смо припадници истих фото група на Интернету. За постојање једне такве, изузетно велике и активне web-grupe заслужан је управо наш Смедеревац Слободан Павловић (власник сајта <http://www.kurjeoko.com/sdlink/oko.php>). На његовом сајту има довољно простора за све наше радости, као и за многе друге фотографе из Србије и окружења – права мала ex-Yu сцена. Неки од тих аутора су заступљени и са више стотина фотографија. Претпостављам да је то та жива активност о којој говорите.

Слична ситуација је са песницима у Смедереву само што они, макар на папиру, имају свој клуб.

Најзад, када ће Смедеревци имати прилику да погледају изложбу која је била повод за овај разговор?

Тешко је рећи... ако погледате у мом каталогу списак ауторских, самосталних изложби и места одржавања видећете да је било више изложби у Београду него у Смедереву. Кадгод сам имала спремну колекцију било је лакше наћи простор ван Смедерева. Постоји она лепа изрека: "Нико није пророк у свом селу".

А можда само нисам довољно упорна.

Кров – ирозор

Вера Хорвайт

Запитаност

Недавна изложба радова смедеревског вајара Радоша Антонијевића (1969) у Уметничком центру Универзитетске библиотеке „Свештозар Марковић“ у Београду, била је повод да „ослушњемо“ и пробамо да „прочишћемо“ како овај уметник размишља и како своје мисли освећује и материјализује.

Егзистенцијална узнемиреност, несигурност, проблем властите ситуације, сопственог идентитета, социјално окружење, историјски дискурси, низ виталних недоумица – чудно без одговора, важна су питања која су окупирала уметнике и добрим делом обележила уметност прошлог века, и то наставила да чине и у првој деценији трећег миленијума. Радош Антонијевић, вајар, низом својих радова које нам је представљао на својим многобројним изложбама, као и на овој последњој од 10. априла до 4. маја 2009, покушава да одговори на нека од ових питања, најзад и самим називом ове изложбе „Куда води овај пут?“.

На једној од претходних изложби, „Кожа уметника“ приређеној 2007. године у галерији Културног центра Београда, када је изложио силиконске отиске своје сопствене коже у природној величини, направио је заправо радикалан окрет ка тражењу одговора на вечно питање *Quo vadis, homo?* Овој изложби заправо је претходио *Шатор Дечани М-1*, габаритна инсталација, математички прецизно конструисана, са педантно скројеним војничким платном као фасадом, изложена и награђена на 47. Октобарском салону у Београду 2006. године који је имао радни назив *Уметност*

живот и пометња. *Шатор Дечани М-1*, спајали су у себи духовност и лепоту уметности са разарајућим потенцијалом милитаристичког. Једна од важних особина уметности Радоша Антонијевића јесте духовитост, наизглед безазлена, деје спонтана, а са друге стране врло озбиљна, промишљена, филозофско/дидактичка. И, протумачена мислима самог уметника.

На актуелној изложби „Куда води овај пут?“ представљена су три рада, две скулптуре у металу *Дуго путовање у Европу* и *Да ли постоји живот после смрти?*, и икона *Христос држи душу Чарлса Дарвина*. Тумачећи скулптуру „Има ли живота после смрти?“ Радош Антонијевић пише: „Метални кавез у облику цркве окренуте на бок. Унутар њега је наранџаста кошаркашка лопта, округла и пуна. Гледам је као у сунце и питам се, има ли живота после смрти?“ Поводом скулптуре *Дуго путовање у Европу* записао је: „На јединој слици коју имам од свог деде, он је у старој српској униформи. Шајкача, бркови, шињел. Слика је црно-бела, али осећам ту сиво-маслинасту боју униформе. Могли смо ми да кренемо и са неком бољом приколицом, али је нисмо имали. Ова нам је једина.“ У потпису иконе *Христос држи душу Чарлса Дарвина* записао је: „Христос и Дарвин, заједно у стварности иконе. Христос држи душу Чарлса Дарвина, конфузија се повлачи пред неминовношћу.“

Скулптуре и икона на поставци „Куда води овај пут?“ провокативно покушавају да одговоре на питања националног усуда, научних и/или верских заблуда и истина, вечитих тајни...и дилема о правом путу.

Радош Антонијевић је на свој начин обележио и последњу деценију смедеревског ликовног живота. Последњи пут у Смедереву је излагао у јулу 2007. године у оквиру фестивала Patosoffranje на заједничкој изложби *Међупростор* са Владимиром Ранковићем. Један је од коаутора изложби/перформанса *Смедеревска тврђава* (2003) и *Први српски устанак и Смедеро* (2004). На изложби *Из Селетовог атељеа* приређеној 2002. године излагао је

Да ли постоји живот после смрти?

Дуго њујованје у Европу

са својим првим учитељем скулптуре Селимиром Селетом Јовановићем и колегом, такође вајаром, Зораном Кузмановићем. На изложби **Скулптуре и графике** излагао је 2000. године са Петром Вукоичићем и Владимиром Вељашевићем. Своје радове редовно излаже на Бијеналу ликовних и примењених уметности у организацији Смедеревског Центра за културу, итд.

Веома ангажован и активан у савременој изложбеној пракси, Радош Антонијевић нас увек изненади новим идејама и вештином њихове реализације, износећи пред ликовну публику прегршт тема и идеја које ангажују и дуго живе у њима након изласка из галеријског простора.

Снежана Цвејковић

Радош Антонијевић је дипломирао 1997. године на Факултету ликовних уметности у Београду, на Вајарском одсеку, у класи професора Николе Вукосављевића. Проглашен је за студента генерације, школске 1996/97. године. Магистарске студије завршио је 2000. године у класи професора Мрђана Бајића. Приредио је низ самосталних и учествовао на многобројним групним изложбама. Добитник је више награда међу којима се издваја награда из Фонда Илије Милосављевића Коларца. Запослен је као доцент на Вајарском одсеку Факултета ликовних уметности у Београду. Живи у Смедереву.

А када се завеса спусти...

... остане у нама она чудесна магија позоришта која нам, хтели ми то или не, широм отвори очи да за још неко време, лаки, лебдимо у неком другачијем животу од овог који живимо. С позориштем се то, наравно, може. Мање или више, што зависи само од тога колико му се препустимо.

Овогодишњи Нушићеви дани били су добра прилика.

Оне који су били део позоришног славља сликом подсећамо на доживљено.

Онима другима који се немају чега присетити препоручујемо да април идуће године већ сада резервишу!

По оцени стручног жирија...

... којим је ове године председавао позоришни критичар **Мухарем Первић**, а чинили га и глумци **Ружица Сокић** и **Слободан Бода Нинковић**, представа „**Ожалошћена породица**” Бранислава Нушића, у извођењу **Опере и театра „Мадленијанум**” из Земуна и режији Југа Радивојевића, једногласно је проглашена за – најбољу.

И смедеревска публика...

... је изабрала Нушића, али представу „**Др**” у извођењу Народнoг позоришта у Београду, у режији Јагоша Марковића. Њој су доделили оцeну 4,80 која је за само 0,01 већа од оне којом су оценили „**Ожалошћену породицу**” (4,79). Следе представе „**Генерална проба самоубиства**”, Душана Ковачевића у извођењу Звездара театра у Београду, у режији аутора, са просечном оценом 4,73. Затим представа „**У пола цене**” Стевана Копривице, у извођењу Београдског драмског позоришта, у режији Сташе Копривице са 4,60; потом „**Власт**” Бранислава Нушића у извођењу Позоришта „Славија” из Београда, у режији Радослава Златана

Дорића са оценом 4,38 и „**Свет**” Бранислава Нушића, у извођењу Крушевачког позоришта, у режији Владимира Попадића са оценом од 4,23.

Глумачка остварења...

... су још једна чаролија због које се позориште воли а „Нушићеви дани” памте.

У претфестивалском програму „Плакете публике за глумачко остварење вечери” добили су **Иван Милојевић** за улогу **Јованче Мицића**, трговца из унутрашњости у представи „Обичан човек” Бранислава Нушића, у извођењу Градског позоришта Јагодина, у режији Николе Лоренцина и **Александар Стошић** за улогу **Једног капетана** у представи „Атентат” Милоша Николића, у извођењу Градског позоришта Паланка из Смедеревске Паланке, у режији Мирослава Јозића.

У фестивалском делу програма, који је 10. априла отворио **Небојша Брадић**, министар културе у Влади Републике Србије, добитници награда су **Милија Вуковић** за улогу **Томе Мелентијевића** у представи „Свет” Крушевачког позоришта, коме је ово четврта плакета на „Нушићевим данима”, затим добитник Нушићеве награде за животно дело глумцу комичару 1996. године **Иван Бекјарев**, за улогу **Милоја** у представи „Власт” Позоришта Славија, млади глумац **Данијел Сич** за улогу **Ђорђа Здравковића** у представи „У пола цене” БДП-а, **Предраг Ејдус** за улогу **Животе Цвијовића** у представи „Др” Народнoг позоришта (прошлогодишњи добитник Нушићеве награде за животно дело глумцу комичару која се додељује на Нушићевим данима), **Дубравка Мијатовић** за улогу **Сарке** у представи „Ожалошћена породица” и **Бранимир Брстина** за улогу **глумца** односно – **капетана, бизнисмена, психијатра и адвоката** у представи „Генерална проба самоубиства”.

Детаљ из представе „Ожалошћена породица”

ПОРОДИЦА ОЖАЛОШЋЕНА, А ПУБЛИКА ДА ЦРКНЕ ОД СМЕХА

„Ожалошћена породица” Југа Радивојевића, или јато стрвинара, лицемера, лажова и камелеона, не трага за туђим благом и имовином у покојниковој кући, већ на гробљу, тамо где почивају свете кости, и не само кости, наших предака! Докле смо догuralи? Шта нам је још свето, забрањено; за чим у својој звероликости, похлепи, нећемо посегнути? Радивојевићева интерпретација „Ожалошћене породице” потврђује, уверава нас да је Нушић, одиста, наш савременик, да ивер не пада далеко од кладе, да се прошло и садашње прожимају и настављају да живе у негативној традицији и историји сваког, па и нашег народа. Грабеж, бездушност; црно, уби нас црно! Црна нам одора жаловања, црне нам душе, црно нам се пише, горак нам, и црн хлеб! Не газимо само по метафорама, већ и по гробљима, у неслози и расулу, са нечистим и прљавим мислима и нагонима. Гробље као место на коме ова каобајаги ожалошћена дружина оперише, овој фамилијарној отимачини додаје на суровости, бруталности, бескруполозности, изопачености и опакој себичности и користољубивости. Гробље и црнина као костим, заправо маска, снажно разобличава лаж, наших разорних, потиснутих хтења и емоција. Нарастајућа мржња и нагон за безбизирним стицањем и поседовањем су, на овај начин, подвучени, оснажени, раскринкани. „Ожалошћена породица” Театра Мадленијанум и Југа Радивојевића представља нам Нушића као дубоког и далекосежног писца, али и даље и као комедиографа који хоће и уме да забави, интимно упућеног у оно што зовемо наш свет, наш човек, наш менталитет, наша негативна животна филозофија, тактика и стратегија.

Све ово је руководило Жири да „Ожалошћену породицу” Театра Мадленијанум и Југа Радивојевића прогласи за најбољу представу 26. „Нушићевих дана”.

Љиљана Стјепановић...

... двадесети лауреат „Нушићеве награде за животно дело глумцу комичару” смедеревској публици се за ово признање захвалила својом представом „Цигански кабаре”.

Чувена кафана „Дарданели”...

... место окупљања београдских уметника и боема с краја 19. века, у којој је и Бранислав Нушић био чест гост, и ове године је *оживела* у време „Нушићевих дана”. У њој су, после сваке изведене фестивалске представе, организовани су сусрети селектора фестивала, чланова жирија, аутора и извођача представе са медијима и публиком, додељиване награде за глумачко остварење вечери, захвалница и плакета за учешће на фестивалу.... Да све заличи на *оно* време помагали су глумци ПАТОС-а и оркестар „Обале”.

Р. М.

Препоручујемо

МУЗЕЈ

Од 3. до 30. јуна, у склопу манифестације Дани Дунава, у Музеју можете погледати изложбу дечијих радова Чаролије Дунава. Изложба је настала у току трајања креативних радионица одржаних у Музеју у Смедереву током маја месеца. У дечијим радионицама учествовале су старије и предшколске групе П.У. „Наша радост“ Смедерево, као и деца гости из многих градова Србије.

NEVENA Komerc
D.O.O.

Tim uspešnih

Smederevo, ul. Oslobođenja 57,
tel: 026/649-625; 661-625
E-mail: nevenakomerc@gmail.com

ELDORADO TOURS

**SPECIJALNA PONUDA
PAKET ARANŽMAN**
SMEŠTAJ+PREVOZ+OSIGURANJE
+USLUGE VIZIRANJA

Smederevo TC „Danubius“ lokal 138, tel. 026 645 821
eldorado@sohosistem.net

PEFKOHORI VILA „ANDROMEDA „	05.05.-15.05.2009	89 EURA
	15.05.-25.05.2009	99 EURA
PARALIA VILA „EL VERANO „	23.05.-01.06.2009	80 EURA
	01.06.-10.06.2009	100 EURA
	10.06.-19.06.2009	110 EURA
OLIMPIC BEACH	23.05.-01.06.2009	80 EURA
	01.06.-10.06.2009	
NEI PORI I PLATAMON	20.05.-27.05.2009	80 EURA
	27.05.-05.06.2009	110 EURA
	05.06.-14.06.2009	
	14.06.-23.06.2009	160 EURA
LEPTOKARIA	23.05.-01.06.2009	80 EURA
	01.06.-10.06.2009	110 EURA
	10.06.-19.06.2009	
ASPROVALTA	20.05.-27.05.2009	80 EURA
	27.05.-05.06.2009	110 EURA
	05.06.-14.06.2009	
STAVROS VILA „VURLOTA „	14.06.-23.06.2009	110 EURA
	20.05.-27.05.2009	
	27.05.-05.06.2009	80 EURA
	05.06.-14.06.2009	110 EURA
	14.06.-23.06.2009	

Наталија Цветковић — прича о уметности и животу

БИБЛИОТЕКА

„Ја хоћу да сам сликар, а не жена, жена има досија, а ти си их досија спремила за њај позив, но још немаш сликара”. Овим симболичним речима Надежде Петровић упућеним својој мајци, као да је обележено једно преломно време у нашој историји и историји уметности. Тим речима почиње и занимљива монографија Симоне Чупић, која говори о сликарки Наталији Цветковић, уметници, која је пошле из нашег града, а живела у Београду, Минхену и Паризу, почевши од двадесетог века.

Књига је објављена, као још једна у низу публикација у оквиру немале библиотеке „Жене у српској уметности” у заједничком издању Војноиздавачког завода и куће Топи из Београда. У овој едицији изашле су још и монографије о Бети Вукановић, Милени Павловић Барили, Љубици Цуци Сокић, Надежди Петровић и Олги Јеврић.

Наталија Цветковић је рођена 1888. године у Смедереву. Као мала прешла је са породицом у Београд, где остаје, с прекидом од неколико година, због школовања, до краја живота. Њено уметничко образовање почиње 1900. године у „Српској цртачкој школи” Ристе и Бете Вукановић у Београду. Школовање наставља у Минхену и Паризу. Средином 1909. године, враћа се у Београд и прихвата дужност наставнице цртања. За време Балканских ратова 1912-1913. године била је добровољна болничарка. Један је од оснивача „Удружења ликовних уметника” у Београду 1919. године и члан и секретар Друштва српских уметника „Лада” од 1920. године. Умрла је 1928. године.

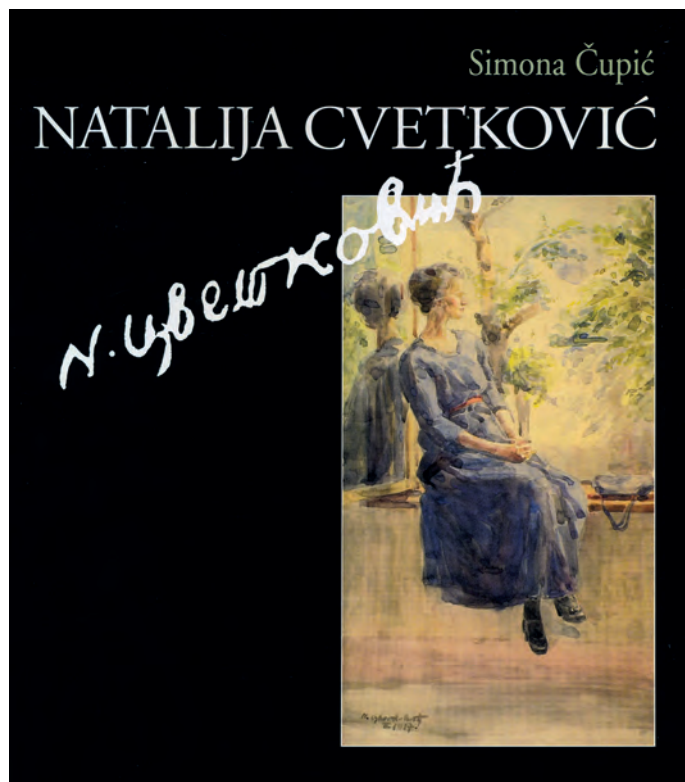
Све ове податке и још много других, можемо пронаћи у исцрпној биографији сликарке на крају књиге.

Ипак, књига коју препоручујемо није само то. Она представља сасвим нови приступ писању монографија. Пред нама је, може се рећи, студија о самој личности Наталије Цветковић, њеним делима, погледима на сликарство, али пре свега и највише, на друштво, у ком је живела и радила.

Већ у неколико почетних поглавља Симона Чупић нам приближава време с почетка двадесетог века у Београду, у коме је Наталија Цветковић започела своје школовање. Друштвени контекст ове епохе ретко је у историји уметности критички разматран, зато га овде ауторка подробно анализира. То је време у којем је бити жена — сликар необично занимање. Женскост је била позив одређен моралним нормама, а сликарске школе похађале су девојке из добрих кућа, којима је често ова вештина била само забава. Бета Вукановић је, рецимо, морала да боји фасаду своје школе у раним јутарњим часовима, јер је било потпуно неприхватљиво да жена у панталонама јавно мала.

У следећим поглављима упознајемо Наталију Цветковић, као представника српског импресионизма. Као жену, која је међу првима у својој генерацији стигла на школовање у Париз, као сликара изванредних пејсажа из околине Београда и низа студиозних портрета, углавном, жена из свог окружења. Занимљиво је да Наталија никада није урадила свој аутопортрет.

Неким сликама као што је Калемегдан, или цртежима Скице за Калемегдан, она оставља једно од ретких сведочанстава о просторима новог грађанства ондашњег Београда.

Нежним и интимним сликама жена, које су често у неком послу (Туга, При тоалети, На прозору...), приказује амбијенте ентеријера, који су брижљиво чувани од туђих погледа, у којима нема места за мушкарце. Ови женски забрани, на неки начин, обележје су социјалног положаја жена у тадашњем друштву и аутентична хроника женских простора.

Листајући ову публикацију сазнајемо још, да је Наталија Цветковић акварел подигла на ниво самосталне ликовне дисциплине и том техником остварила низ изванредних радова. Осим портрета, ту су и актови, од којих је један — Акт сликан с леђа, веома посебан. Поред тога што одише еротичном атмосфером, истиче се и стога што је урађен руком једне жене — сликара тог времена.

На крају, у овој монографији, можемо упознати Наталију Цветковић и као сликара (пре цртача), аутентичне и потресне црно-беле стварности и атмосфере војних и ратних простора (болничких кревета, измучених и безнадних погледа рањених,...), за време боравка у болницама у току Балканских ратова.

Треба додати, на самом крају, да је о Наталији Цветковић веома мало писано. Најцеловитију студију о животу и раду сликарке написала је Драга Панић 1974. године, приликом ретроспективе изложбе Наталије Цветковић у Музеју савремене уметности у Београду. Тридесет година касније, 2001. године, поводом друге ретроспективне изложбе у Музеју у Смедереву, историчар уметности, Снежана Цветковић написала је каталог посвећен изложби.

Ово је тек трећа озбиљнија студија о овој значајној сликарки импресионизма, рођеној у Смедереву, која је после Другог светског рата готово заборављена.

Због свега овога, а и онога претходно реченог, препоручујемо је вашој пажњи.

Мирјана Радовановић

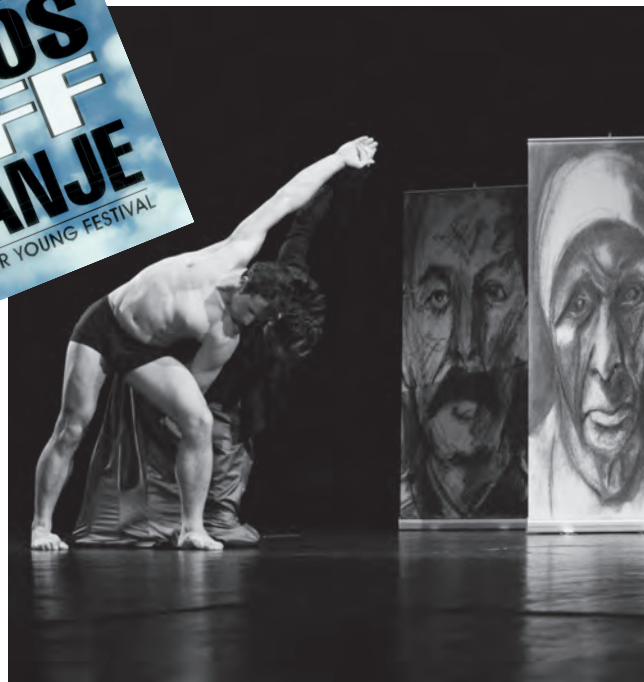
Четири дана петог Patosoffiranja

ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРУ

Од 25. до 28. јуна долазите у Центар за културу! Затекните се у Улици Краља Петра, у Етно клубу, у клубу Машинац, у Мото клубу или бар у близини ЦЗК јер ће се у свим тим просторима дешавати програми овогодишњег Patosoffiranja! Свечано отварање је у четвртак 25. јуна у 19 часова: Отварање изложби Fotosceni: no 2008: Горан Деспотовски: To Float, Седа Манавоглу: Pig, Donkey, Dog and Woman, Зоран Рајшић: In memoriam srpskom selu, Zozo Harare Drums. Свечано затварање је у недељу 28. јуна ко зна када! А између: ПЕРФОРМАНСИ: Mimart и уметници, Београд Аутоперформанси; Олга Глишин, Нови Сад Eyewalk; Седа Манавоглу, Амстердам First time / Prvi put; Иван Правдић, Нови Сад Живети се може, уживати се мора; Илегални посласличари, Београд Кантауторски полукабаретски наступ с микробом; Иван Правдић, Нови Сад и ПАТОС Non-stop; Седа Манавоглу, Амстердам Smederevo Dreaming; ПОЗОРИШНИ ПРОГРАМИ: DIS Teatar, Бања Лука Nemušto; ПАТОС Презентација рада лабораторије

водителја Зорана Рајшића; Театар Рубикон, Ријека Сестре; Воса Лока Lab, Prag Tika Tika Politika; ПАТОС Баш Челик; Иван Правдић, Олга Глишин, Нови Сад учесници и публика Coocking Workshock, Дом културе Старо Село Маслачак и ретард; Театар Рубикон, Ријека Нула; Театар ЛОЛА, Београд Буковски за шанком; Барбара Крајнц и Јелена Русјан / Град жена, Љубљана Бескрајна медијација; Театар ЛОЛА, Београд Антропоцентрична антропологија у антропарту; Театар Рубикон, Ријека Синергија 2; ПАТОС, Смедерево Нува Боу, Весели скокови, Праг Весели скокови; ПЛЕСНИ И МУЗИЧКИ ПРОГРАМИ: Kate Foley, USA Радионица савременог плеса; Brigitte Geier i Katerina Valdivia Bruch Artatak, Berlin Aura; Невена Радивојевић Бенд Концерт; Перкусионисти Ухвати ритам, DDT, Београд Хтела бих; Пи(ј)ано квинтет Концерт; Sensitive Noise, Београд Концерт, Плесни студио, Смедерево Home rage; Бојан Туркић Квинтет Концерт; ФЕСТИВАЛСКЕ РАБОТЕ: PatoSadnja: Уметници саде дрво; Shotfun Wedding: отворен пулт за фестивалске бракове

И још штошта...!

Ољин победнички „осмех“

На конкурс Hello! Music 4 You, који је почетком новембра расписала компанија Fruvita, изабран је победник – бенд **POP UPS** из Сомбора са песмом **Осмех**.

Тако је гласала не само публика, већ и стручни жири – музичар Дејан Џукић, музички уредник РТВ Б92 Дејана Миловић-Буџа, редитељ Андрија Дабић и Наташа Жукић, директорка маркетинга Фрувите.

LUNA PARK из Ниша је, са просечних тринаест година и три месеца **најмлађи бенд** који је учествовао на конкурс Hello! Music 4 You, а **најлепши бенд**, наравно женски, су **TRI KAPLJICE** из Новог Сада.

Тиме што је на директан начин подржала младе, талентоване бендове да се баве квалитетном музиком, Fruvita није само потврдила својим друштвено одговорне компаније, већ и добар укус. Као и они који уживају у њеним воћним каролијама. Нека потврда томе буде и податак да је у периоду од 19. јануара до 8. априла колико је конкурс Hello! Music 4 You трајао, за бендове финалисте на сајт стигло укупно 146648 гласова! Мало ли је за добру музику и добру идеју? А колико је добра нека посведочи и ово: Fruvita пројекат „Hello! Music 4 You“ добио је престижну награду **Pri-znanje**, коју додељује Друштво Србије за односе са јавношћу, као најбољи годишњи пројекат у категорији brand i marketing PR. Чланови жирија овај пројекат изабрали као најбољи у конкуренцији десет пријављених радова.

Ето!

А ЈЕДНОГА ДАНА...

... када се буде писала нова историја *добре* поп, рок и панк музике у Србији, једна прича може и овако почети: „Године шесте, трећег миленијума, у Сомбору се *родило* бенд **Pop Ups**. Ову поп-рок-панк четворку чине – гитариста **Марко Бановић**, басиста **Андреј Керхани**, бубњар **Горан Цвејић** и тада петнаестогодишња **Оливера Поповић**, вокал, гитара и аутор свих песама. Три године по оснивању бенда, Оља је написала и песму **Осмех** – победничку композицију конкурса **Hello! Music 4 You**. Иако један од најмлађих финалиста конкурса, Оља и момци из бенда су били први већ на почетку – јер су се први пријавили на конкурс,

али и на крају – јер су победили и по гласовима публике и по гласовима жирија... Током маја 2009. године снимају високобуџетни спот, а током лета учествују у великој летњој кампањи за Hello! производе...”

Почело је **Осмехом**, а како ће даље бити...?

Милена Башовић

Оља испред огледала

Једнога дана ће се, сигурни смо, о **Оливери Ољи Поповић** и њеном бенду **Pop Ups** сигурно знати све! А до тог *једног дана*, ево осам обичних одговора на исто толико обичних питања које је Магазин имао за њу:

Како би, онима који о вама не знају ништа, представила себе и бенд?

Ми смо група оптимистичних људи која воле да сае забављају уз добру музику.

Ко су твоји музички узорци? Претпостављамо да их имаш.

Музика коју слушам није музика коју пишем. Слушам свашта – од панка до електронске музике. Издвојила бих PJ Harvey, Le Tigre, Darkwood dub, Jarbole и Prodigy.

Колико ти се живот променио, ако јесте, откако си са бендом победила на Hello Music 4 You конкурс?

Донекле и јесте. Пуно више људи ме зна и више људи се интересује за музику Pop Ups-а. Ова ће нам победа, поред високобуџетног спота, донети нове свирке и више могућности за путовања. Мислим да су победа на овом конкурс и даља ангажовања једини начин да се приближимо широј публици Србије и заинтересујемо их за нашу музику. Пошто је мој циљ да што већи број људи забавим добром музиком, драго ми је што је Pop Ups победио.

Кад смо већ код Фрувите, који је твој омиљени укус Hello! воћних напитака?

Мој је мултивитамин, а и наранџа је супер. Ово није реклама?

Наравно, враћамо се музици. Шта најрадије певушиш, чак и када то чиниш несвесно?

Певушим свашта. Нешто што чујем у току дана. У последње време слушам Пионир 10, песму **Само**.

Шта мислиш о овдашњој музичкој сцени? Постоји ли уопште?

Музичка сцена постоји али није увек видљива. Постоји пуно бендова који су веома квалитетни и стварају одличну музику, а немају прилику да то покажу људима. Стално се прича како музичка сцена у Србији треба обнову. Сматрам да је то тачно, али у смислу представљања бендова, јер бендова увек има. Нико не подржава уметнике и од почетка нам је музика, као и остали видови уметничког изражавања, представљена као хоби којим би се требали бавити у слободно време, јер од ње не можемо живети, сем у случају да се одредимо за народњаке.

Ти то очигледно ниси хтела. Док си била девојчица, како си видела себе у будућности?

Видела сам себе као писца. Надала сам се да ћу писати романе и постати позната.

Ово друго постајеш, остаје ти да напишеш роман. Питање за крај: Шта те излуђује?

Излуђују ме предрасуде и дволични људи.

Више ништа нисмо питали!

J. T. J.

Горански гај — косачки рај

У намери да се очувају историјске вредности и обичаји у многим срединама у Србији организују се косидбе као традиционалне привредне, културне и туристичке манифестације. Оне окуњају велики број косача и носилаца који уживају у косидби и другим културним, историјским и туристичким садржајима.

Косидба у Србији

У Србији су препознатљиве многобројне манифестације које су посвећене косидби. Свакако да је највећа и најпознатија она на Рајцу.

Позната је и косидба у Бадњу која се одржава на територији општине Рашка, потом и косидба на салашу у Врбасу, па косидба на Чаиру у општини Медвеђа, и, наравно, све препознатљивија Косидба на Плавинцу која се организује у граду Смедереву, у потесу Горанског гаја, на прелепим падинама с којих косаче од умора крепи поглед на прелепи Дунав.

Ова манифестација је, после Смедеревске јесени, друга по величини у граду, а после Косидбе на Рајцу друга и у Србији.

Косидба на Плавинцу

На четвртном километру од центра Смедерева, на путу ка Београду, као да су из Дунава израсли простиру се брдовити предели на којима се налази Горански гај. У подножју гаја налази се споменик племенитој активности младих горана који су на овом потесу засадили четрестохиљадити хектар шума у Србији.

И управо се у Горанском гају двехиљадите године родила идеја о организовању косидбе која је само неколико година касније прерасла у препознатљиву и традиционалну манифестацију.

Почетна намера је била скромна – одржавање Горанског гаја у коме би се на косидби окупљали људи добре воље, спремни да кошењем овог терена допринесу његовом одржавању. Уз дружење и песму косача и учесника, са богатим културним, спортским и другим садржајима који су пратили сваку Косидбу из године у годину, овај догађај је постајао све интересантнији и привлачнији не само за – косаче, већ и за све већи број посетилаца.

Управо захваљујући њима, данас је то традиционална и препознатљива манифестација, не само у Смедереву и у Србији већ, од 2006. године, и ван граница, када је Косидба попримила атрибут међународне манифестације.

Тиме се, наравно, поносе и организатори – Удружење косача „Плавинац“ из Смедерева, иначе једино удружење овог типа у Србији. То је неполитичка и недобитна организација која се финансира искључиво захваљујући донаторима. Косидба има карактер привредне, туристичке, културне, спортске и пољопривредне манифестације. Прошлу, девету по реду, посетило је више од седам хиљада гостију из земље и иностранства. Из више од двадесет градова у Србији и земаља из окружења окупило се 154 косача да се надмећу у овој традиционалној вештини. У спортским и културно-уметничким програмима учествовало је више од хиљаду деце.

И није само то чиме ће се Плавинчани похвалити. С поносом ће рећи да је покровитељ и генерални спонзор манифестације – град Смедерево.

Десета Косидба – у недељу 14. јуна

На овој јубиларној косидби, а десета свакако јесте први мали јубилеј који организатори с правом и разумљивим задовољством стално истичу, посетиће бар судећи по најавама, више од десет хиљада гостију из земље и иностранства. Очекује се учешће између стотину педесет и две стотине косача, и више од хиљаду девојчица и дечака у културним и спортским програмима.

Ако намерите да и ви будете међу њима, добро је ово да знате: У раним јутарњим часовима, након доласка и евидентирања косача, организује се састанак косачке дружине. Након њега следи свечани дефиле косача и учесника у програмима. После свечаног отварања и певања химне косача, утврђује се распоред такмичара на терену и – почиње косидба, централни догађај манифестације.

Осим у косидби, уживаћете и у разноврсним традиционалним спортским дисциплинама – скок у даљ за децу, витешко развлачење конопца, бацање камена са рамена... Видећете изложбу ручних радова актива жена, а разгалиће вас и богат културно уметнички програм фолклорних и певачких оркестра.

Кошење је, кажу, витешки занат! Због тога су косачи посебни људи, витезови традиционалне вештине, којима ваља припремити и добру храну. На Плавинцу, за посетиоце и учеснике, припремају рибуљу чорбу по рецептури врхунских Смедеревских аласа. И војнички пасуљ, који посебно с пажњом ишчекују пивопије за своје „витешко“ надметање. Биће ту и богата лутрија, и мноштво других садржаја, па када се сва уживања саберу јасно је због чега је Косидба на Плавинцу постала препознатљив бренд града Смедерева.

Због свега тога, организатори својим суграђанима, посетиоцима из земље и иностранства и косачима искрено поручују: Добро сте нам дошли на десету јубиларну манифестацију Косидба на Плавинцу.

Славиша Стојић

Глас судбине на раскршћу снова

Смедеревска група Dargoron основана је 2002. године. На почетку каријере, као и код многих бендова, пробае су углавном биле посвећене обрадама омиљених група – Helloween, Manowar, Judas Priest, Yngwie Malmsteen, Primal Fear... – и првим ауторским рифовима. Музичко усмерење већ тада је могло да се наслутити – брз и мелодичан звук, са типичним heavy гласом.

Већ почетком децембра уследио је први излазак на бину са новим басистом на фестивалу Demo Maraton. Потом су у 2003. години уследиле, за тако млад састав, значајне и све боље свирке у Костолцу, Београду, Кикинди и на Мото-скупу у Смедереву. У међувремену, у кућним условима снимљена је песма Глас судбине, која је убрзо дошла у сам врх топ-листе Demo Ekspresa Радија 202.

У јануару 2005. почињу припреме за снимање првог албума. За непуна три месеца материјал је био спреман. Снимање почињу крајем маја 2005. у Студију Paradox. Правац је окарактерисан као power метал, са примесима heavy, thrash и progressive звука. Песма Клетва била је изабрана за хит дана Двестадвојке, иако издавање албума није било ни близу. Такав успех у блиској прошлости гитарског звука у Србији вероватно нико није забележио. Већ у децембру 2005. године Dargoron је, упркос изузетној конкуренцији, проглашен за победника Demo Masters турнира, одлуком стручног жирија, али и

гласовима слушаца Двестадвојке. Награда је била – објављивање албума.

Оно што је месецима чекано остварило се 20.06.2006. (обратити пажњу на редослед цифара у датуму!!!) Activ Time Records званично објављује први албум DARGORON, на којем се нашло дванаест песама, укључујући интро Сан и један краћи инструментал као увод у песму Срушени снови.

Од тог тренутка Dargoron постаје неизоставни члан каравана Радија 202. Интезивно настављајући са наступима, створан је материјал за нови албум. Снимање једанаест нових песама трајало је од фебруара до априла 2007. године. Стил је задржан, али су песме биле комплексније и, наравно, квалитетније. Раскршће снова, по којој је дат и назив другог албума, већ је била позната публици у Србији, јер су се њом завршавали сви наступи.

Све популарнија Интернет-страна MySpace учинила је да од јапанске издавачке куће Disk Heaven из Осаке стигне позив после кога је, на опште одушевљење Даргоронаца, одређен контингент дискова послат у Јапан.

Од пролећа 2008. одлучили су да до објављивања новог материјала не одржавају концерте превише често, како би, како кажу, сачували адуте. До тада, публика их може видети у споту за насловну нумеру Раскршће снова.

М. Р.

DARGORON – CV

Марко Цакић – бас Рођен 08.10.1980. у Смедереву. По професији новинар запослен у Радио Смедереву. Nick name - pseudonym, Man From The Crypton – Superman. Омиљени бендови: Pantera, Slayer, Metallica, Megadeth, Annihilator, Whitesnake, Judas Priest, Death, Morbid Angel, Queensryche, Crimson Glory, Dream Theater... Највише мрзи пролећну алергијску кијавицу и да пренос локалне скупштине дан после свирке... Пороци: HB cigarets, комбинација пелинковац & тоник, лесковачки роштиљ и спорт (фудбал, тенис & атлетика). Златко Николић – соло и ритам гитара Рођен 10.08.1982. у Мајданпеку. По професији манијак са гитаром! Гитарско искуство стекао у Неготину. Озбиљну каријеру музичара започео доласком у Смедерево 1998. године, најпре са бендом Mindcrime, а затим прелази у Даргорон, где је и сад, а тако треба и да остане. Не пије, не пуши... ал' вози преко 200 на сат. Омиљени бендови: Yngwie Malmsteen, Whitesnake, онда ништа до десет, па Crimson Glory... Највише мрзи кад неко фалшира соложе. Никола Јанковић – вокал: рођен 30.11.1982. у смедеревском породилишту. Као најгласнија беба показао прве симптоме heavy метала. Искључиво познат као Шопка! По професији вечити члан бироа рада. Узори: David Coverdale, Midnite, Marck Boals, Sebastian Bach... Омиљени бендови: Whitesnake, Skid Row, Gorky Park, Extreme, Crimson Glory, Judas Priest, Yngwie Malmsteen, Pantera, Megadeth, Testament... Највише мрзи буђење пре три поподне и кад неко мљацка кад једе! Пороци: лаки-страки, јелен пиво и мали лесковачки воз... Дарко Лазаревић – бубњеви: рођен 31.05.1982. у Смедереву. Омиљени бендови: Slayer, Morbid Angel, Monstrosity, Cannibal Corpse, Pantera... У пороке, поред осталог, убраја stagg палице и Црвену Звезду.

Поздрав из Париза

Нису само људи о Смедереву љема љичама у Магазину, али су увек – Смедеревци. А има нас. И у белом свету одакле ће нам, обећавају, стииза-ићи „разгледнице“ љоууи ове... Послала нам је Славица Павић, а у овоме иићо је најисала неко ће, знамо ићо, љрејознаићи своју друјарицу из де-ићићиства којој се љраи некако замејнуо... А ово је љрви део љриче.

Добар вам дан и добро дошли! Немојте се извињавати због кашњења. Уосталом, сама сам инсистирала да допујете возом. Али, постоји добар разлог. Некада су, баш на ову станицу, баш на овај начин, стизали наши земљаци у Париз. Искрцали би се са чувеног Оријент-експреса ту, на Gare de l'Est и кренули кроз гомилу послушјући неће ли зачути каквог побратима да говори српски. Пронашавши се упитали би се за здравље, поменули новости из старог краја и, нашао би се већ и какав посао. Уосталом, Срби су одувек били познати и цењени као добре и вредне занатлије, чисти и уредни људи. Штета је само што те своје лепе особине понајмање негују баш када су код куће. Али, пустимо сада то. Пред нама је само један дан, а Париз је, видећете и сами, град за који и читав један живот није довољан.

Кренимо зато у вашу париску авантуру.

Тек колико да се оријентишете, налазимо се у десетом арондисману. Ако наставите низ булевар Маженга (Boulevard de Magenta), стићи ћете до трга Република (République), а ако ту, мало ниже, скренете у улицу Rue du Faubourg Saint Denis, моћи ћете да, у некој од уз тротоар начичканих бакалница, купите турске, арапске, афричке, индијске, па чак и српске специјалитете. Приметићете да тај крај не личи баш нарочито на онај Париз о коме сте читали у књигама. Но, да профитирамо, како би то Французи рекли, кад смо већ у близини.

Узећемо сад аутобус 56 и одвести се до улице Симплон (Rue du Simplon). Успут ћете видети још једну велику станицу – Gare du Nord, а када пресечемо Boulevard de Rochechouart, прешавши тако у 18. арондисман, моћи ћете можда на трен, са ваше леве стране да угледате врх куполе чувене цркве Sacré Coeur.

Али, вратимо се улици Симплон. То вам је незванично српска улица у Паризу. У њој можете купити домаћу храну у српској радњи, попити коју чашицу у српској кафани, и чак набавити последњи број било којих српских новина, или купити DVD са неким од култних српских филмова у продавници са штампом. Или свратити да упалите свећу и прекрстите се у српској цркви – париском Светом Сави. За време највећих православних празника, Божића или Ускрса, улицу затворе за саобраћај, и она се онда испуни Србљем, мешавином српског и француског језика; понекад, чак, искрсне и која импровизирана тезга

са врућом ракијом, а продавнице са храном и дневном штампом остану отворене до касно у ноћ.

Но, добро. Обзиром да сте тек стигли, претпостављам да још увек нисте носталгични. Заправо, горите од нестрпљења да видите онај прави Париз.

Е, па, кренимо онда!

На станици Симплон улазимо на линију 4 париског метроа и идемо право у срце Париза. Нека вас не онерасположи што ћемо путовати под земљом. Путовање париским метроом још један је вид обиласка и упознавања овога града. Видећете, када кренемо да јуримо метроовским змијоликим, мрачним ходницима, да под овим градом живи још један лавиринтни, подземни град, у коме је ништа мања гужва него у ономе над земљом. Није ни чудо, обзиром да се на тај начин најлакше и најбрже стиже са краја на крај града. Ево, за којих петнаестак минута бићемо у шестом арондисману. Излазимо на станици St-Michel, и... Видим осмех на вашем лицу. О овоме сте маштали, зар не? Имате право, ово је срце Париза. Ево нас управо пред велелепном фонтаном Saint Michel, по којој је трг и

добрио име. Лево од нас је Сена, и јесте, то што видите на острву заиста је чувена Нотр Дам (Notre Dame). То острво у Сени зове се Сите (Cite), и из њега је исклијао читав овај данашњи град Париз са око десет милиона становника. Ако пређете реку, избићете у први арондисман, право пред Hotel de Ville, или Грaдску кућу. Одатле се можете чувеном улицом Риволи (Rivoli) спустити све до Лувра, и онда даље до Конкорда (Concorde) па избити на Јелисејска поља (Champs Elysées). А ако наставите право, низ Себастиополски булевар (Boulevard de Sebastopol), стићи ћете на Бобур (Beaubourg), где ћете наспрам чувеног центра Помпиду (Centre Pompidou) угледати ни мање ни више него Српски културни центар. Последњи и једини у свету. Ту можете свратити на изложбу слика, пројекцију неког домаћег филма, песничко вече, концерт, или просто ако сте се ужелели да чујете српску реч и осетите се као код куће на један фини и отмен начин. И будите уверени да ће вас увек лепо примити и понудити шампањцем чак и ако немате позивницу, што у овом граду и није тако чест случај.

Али, вратимо се обиласку Париза.

Ето нас, дакле, поред саме Латинске четврти. Ту можете јефтино ручати у неком од многобројних ресторана – грчком, кинеском, јапанском, италијанском, француском, арапском... Или, на крају крајева, презалогити нешто у незаобилазном Mc Donalds-у. То је, као што видите, четврт у којој врви од туриста. Али, ми идемо на другу страну. Ако бисмо наставили узбрдо, уз Boulevard de Saint Michel прошли бисмо поред Сорбоне и стигли до једног од

Фото: Тајјана Дабич

Фото Владимир Маринковић

познатијих париских паркова – Jardin de Luxembourg. А ми идемо према Одеону, у четврт коју Парижани нарочито воле. Они се ту радо нађу да у кафи или ручку уживају у неком од многобројних кафеа које већ вековима уназад походе како французи, тако и чувени, светски писци, песници, философи и остали умни људи. У тим улицама, осетићете, као да још увек лебди њихов дух и онај посебан мирис Париза о коме сте маштали читајући о том граду светлости. Нека вас не зачуди онда да се баш у овом крају улице називају – Дантонова или Расинова. Изаћи ћемо одатле до булевара Saint Germain des Prés, чувеног по скупим и луксузним изложима. Ту ћемо сести на десетку, а на станици La Motte-Piquet Grenelle пресести на линију 6 париског метроа. И кроз двадесетак минута, ево нас под Тријумфалном капијом! Ова огромна авенија у којој врви од људи је, погодили сте, Champs Elysées, и протеже се све до Конкорда. А ако се окренете на другу страну, видећете тачно у правој линији лукове нове Тријумфалне капије подигнуте на Дефансу (La Defense), модерно предграђу Париза, где се у стакленим бироима великих компанија светла често не гасе ни до касно у ноћ.

Али, ја заправо желим да вас одведем на једно друго место. Ако кренемо овуда, низ авенију Victor Hugo, ући ћемо у 16 арондисман. La crème de la crème, како би то рекли Французи. Сачекајте ме само који тренутак, ту, на углу са улицом Paul Valéry. Скокнућу само на трен по... мој бицикл. Ви можете узети један одавде, на пункту Велиб-а. Та акција покренута је пре око годину дана а по угледу на неке велике светске градове. Можете, дакле, узети бицикл и ако га за пола сата вратите на исти или неки други пункт, не плаћате ништа. Ако га задржите дужи, постоји утвр-

ђена тарифа. У сваком случају, цена је више него повољна, обзиром да је циљ да се на овај начин становници Париза мотивишу да мање користе аутомобиле, као би се у граду смањила гужва и загађеност. Ја се, тек када кренем бициклом кроз Париз, осетим правом Парижанком. Премда, кажу да тај градски бициклизам уопште није нека давнашња тековина Париза. Постао је део живота овог града, сасвим случајно за време великог вишенедељног штрајка превозника деведесет и неке. Али, као што и сами видите, усталио се од тада и постао неизоставан део овог великог града. Нека вас не зачуди зато ако поред нас прозуји на бициклу понека сасвим дотерана дама, у сукњи и на штиклама или господин у оделу и кравати.

Али да! Ви горите од нестрпљења да чујете куда смо то кренули. Е па, испунићете поново један мој мали каприц. Идемо ка авенији Фош (Foch), чувеној по становницима са астрономски високом ценом квадратног метра. Пре него избијемо на Фош, да вам скренем пажњу на део улице Leopold De Vinci, у којој се налази наша амбасада. Ту ћете морати да дођете ако вас, не дај Боже, опљачкају и покраду вам документа. Не одмахујте дланом подругљиво. Много је више оних којима се то десило него што и помишљате. Уосталом, све је то део Париза као, истина је, лепог али и огромног града.

Авенијом Фош кренућемо на супротну страну од Тријумфалне капије, у правцу Porte Dauphin. А онда ћемо на кружном току скренути поред Ротари клуба право у... Булоњску шуму. Ето, ту сам желела да вас доведем. То је моје омиљено и најдраже место у овом граду. Спустите се на који тренутак овде, ево испод ових четинара покрај великог језера. Удахните дубоко и послушајте овај мир проткан цврку-

том птица у крошњама. А можете одавде видети чак и врх Ајфеловог торња. Тако смо истовремено и у шуми а и у граду, и само нас тај торањ, што поносно доминира над удаљеном хуком града, подсећа да смо још увек у њему. Овде долазимо готово свакодневно. Макар на тренутак. Да се напуним добром енергијом, заборавим на бриге и проблеме, да читам, и понекад пишем романе, или једноставно, да седим и ћутим заједно са језером и дрвећем. Надали сте се, можда, да вас одведем у Лувр, да вас позovem на ручак у Le Fouquet's или да с вама прошетам до авеније George V, где ћемо чежњиво уздисати пред скупотеним моделима чувених париских модних креатора. Предлажем вам ипак да искористите овај предах и на трен заборавите на велики град. Који је, колико год величанствен, исто тако и испуњен буком, гужвом и неретко нервозом. Склопите очи и опустите се.

У Паризу сте и... признајте да је дивно.

ваша Славица

Фото Тајјана Дабић

Славица Павић тренутно живи у Паризу, као пратилац свога мужа у његовој успешној, дипломатској каријери. Већ дуги низ година, главно занимање јој је – чувар породичног огњишта, тј. да са радошћу и љубављу брине о деци и породици. Бави се и неким споредним активностима, а једна од омиљених јој је – писање. Доказ за то је и њен прво-објављени роман – **Трагајући за собом**, као и низ већ написаних рукописа, а за које се нада да ће попут њеног првенца, имати срећу да угледају светлост дана, те да их подели с многобројном, читалачком публиком.

У изradi фотографија помогли су јој њена драга пријатељица, сликарка **Татјана Дабић**, и радник Српског културног центра **Владимир Маринковић**, због чега им се посебно захваљујемо.

Како је Славко обојио живот

„Мотив за бављење сликарством сам пронашао у добрим људима и жељи да створим нешто што би грејало срце и хранило душу.”

Капије дома породице Николић у смедеревском насељу на граничном делу између Ђириловца и Царине увек су широм отворене. Из дворишта, са зидова кућа осмехује се са гитаром у рукама весели клоун, девојка у бикинију маше пролазницима, а ту су још и разиграно лане и много других мотива и насликаног разноликог цвећа. Цело двориште али и већи део троспратне куће измалан је живописним бојама. На спољном зиду поглед пуца на пучину, плави се море окупано јутарњим сунцем. Палме рашириле своје олистале гране. Сваки педаљ бетонских стаза и зидова прекривају мурали. На бетону разни колорити, а зидове гараже красе верски мотиви, иконе и фреске. Чак и уредно слојена дрва, припремљана за ложење, прекривена су акрилним, дугиним бојама. Све ово је својом руком начинио Славко Николић, пензионер из Смедерева, који за себе каже да сликарство познаје а да уметник није.

Осећања треба поделити

„Мотив за бављење сликарством сам пронашао у добрим људима и жељи да створим нешто што би грејало срце и хранило душу. Широки спектар и топлина колорита повезни су са нашом традицијом, пре свега са бојама које красе народну ношњу. Поред мог дворишта пролази свакодневно аутобус који одвози и довози раднике на посао, али и остали разнолики свет. Срећан сам што свако од њих може, да гледајући моје слике и мотиве, испуни себи душу и тај осећај смирености и лепоте носи преко целог дана.”

Намера да слика и боји околину настала је услед жеље да своја осећања подели са другима. То је био основни мотив што је свој рад пренео из аматерског уметничког ателјеа у спољни свет.

Са мурала озбиљног лица посматрају и наши свеци. Верски мотиви красе неке од зидова у дворишту и летњој башти прекривеној трском. Насупрот њима на следећем зиду “народски” мотив девојке и младића у српској ношњи. Недавно је Славко почео да и од метала прави уметничке креације. За ограду је припремио платна које је сам варио и склапао, мада никада пре није апарат за варење узео у руке. Од савијеног и завареног лима, опет у живописним бојама, разни мотиви. Свако платно припрема другачије. На једном млади у колу, друго краси метално цвеће. У башти поред дивних љубичица, дана и ноћи и по које од стиропора обојено цвеће.

Лепша страна живота

„Покушавао сам мајсторима да објасним шта желим али није вредело. Преостало ми је само да узмем књиге и упуства како се вари и кренем сам да радим. За дивно чудо снашао сам се и брзо савладао онолико технике колико ми је потребно. Све ово што радим је гледање живота са лепше стране. Тако ми и дан почиње, осмишљен како да донесем животну радост. Камо среће када би сви учинили нешто да се околина улепша и обоји да то буде осликано живописним веселим бојама.”

Неретко, занесен лепотом и топлим боја у двориште сврате знатижељни пролазници. Како каже Славко, желе да знају ко је све то насликао, а он је насрећнији када се потврди да је његов рад запао неком за око. Таквог госта и у кућу позове, а унутра – уметничка дела рађена на платну. На зидовима слике које је, по узору на оригинале, сам стварао. Репродукције слика Паје Јовановића, “Борба петлова” и “Косовка девојка” заузимају централна места у дворишној соби, а ових дана настала је једна слика овога пута ближа модернистима.

Уметник, иако самоук, слика без престанка и то му, како каже, испуњава живот.

Александар Манић

Др Декси

Што ја волим мај!
Кад ми он дође – мене Сунце огреје. Не мислим онако, него стварно. Тек у мају сам сигуран да је пролеће. Знаш, стигне оно још у марту, али тада као и да не стигне јер може и снег да падне. Буде га и у априлу, али, присетите се само колико пута вам је киша покварила играње! А кад дође мај – мукама је крај. Буде и тада кише, али је то више – кишица, кишуљак, пљушчић пљусне и стане а облак нестане...

Мај – то је прави рај!
Осећате ли...? А...? Као неко терало да је ушло у вас, само бисте да јурите, да скачете, да видите и ово и оно, да пипнете... Немате мира...! Не држи вас место... Не можете да се свртите...

Е, то вам је једна бољка обавезна у пролеће, нешто као грип у зиму, само што није тако опасно. Ми, лекари, називамо је пролећна алергија на затворен простор, а стручно се зове **Хоћунаполес**! Јавља се већ око Ускршњег распуста, због велике концентрације слободног времена у ваздуху... Посебно заразна места су учионице и станове, што и није чудо јер је Сунце напољу, а ви унутра...

За Хоћунаполес нема вакцине, нема сирупа, нема таблета нити неког посебног лека. Када прође мај – прође и алергија. Нема се времена за боловање јер треба јачку књижицу напунити dobrим оценама пошто са јуном стиже и распуст.

Без обзира на то, ја мај – обожавам!

Има ту и неких других болести, као што је алергија на полен, али за њу постоје лекови, и обавезно се иде код другог лекара. Код мене долазе само случајеви!

Ево, на пример, једног случаја: Дође ми писмо, а у писму – мука. Ко је има? **Звонко Коцић**! Пише ми он: „Докторе, мени под хитно треба један брзак!”

Ту ја застанем, погледам, поново прочитам, и – стварно човеку треба брзак. Шта ће му, мислим се, па онда кажем сам себи – зашто да мислим без везе кад могу да прочитам с везом, јер је сигурно написао. И јесте: „Добио сам једног кајакаша, хоћу да га спреим за Универзијаду, али не можемо да вежбамо јер немам брзак. Немојте дозволити да један очигледан таленат пропадне због брзака! Поздравља вас ваш Звонко!”

Где да му нађем брзак! Дунав је огроман и тром, има нешто брзака на средини али како до тамо да стигнем? Језава је била река, али су је неки људи затрпали па више није. Додуше, ни она није имала брзак који треба Звонку, али нису морали да је затрпају...

И онда се сетим: Треба ми ППО, односно једна дооообра Пролећна Провала Облака. Некада, када сам ја био мали, највише сам волео да ме ППО задеси када сам у посети код моје тетке. Она је живела на Царини, и кад смо код ње увек се чудила зашто се брат и ја радујемо кад гру-

не провала облака. А знате зашто смо се радовали? Када киша престане улицама се, доле ка граду, сјуре потоци а брат и ја узмемо по једно дрвце, то су нам чамци, и пустимо их низ воду да видимо који ће први стићи до наше куће. Јуримо за њима, навијамо, када се насучу враћамо их на воду... Милина од ограња... То треба Звонку, једна ППО, само... где да му је нађем... И онда се сетим: Нацртаћу му једну провалу облака са страховитим брзаком, а они нека замисле да је прави па ће моћи да вежбају колико им је воља... Уз цртеж сам му, наравно, послао и рецепт:

**Можеш лако, ако хоћеш,
да обиђеш и свет цели,
јер онај ко машту има -
увек има шта пожели!
И да будеш космонаут,
и да лутка проговори...
Треба само да замислиш
и то ти се одмах створи!**

А имам ја и други случај који ми је писмом послала једна Злата Василијевић. У ствари, била су то два случаја у једном писму. Први је био везан за кашњење у школу. Не би то било ништа необично да станује негде далеко, али је школа њој – преко пута. Баш због тога, каже она у писму, баш због тога и касни. Да станује негде далеко, увек би од слободног времена одвојила колико јој треба да сигне на на време, а овако, она мисли – ту јој је, па све што има потроши, и зато касни.

Препоручио сам јој ово: нека измери колико јој времена треба да нормално стигне у школу, без журбе, може успут и да застане каобајаги да веже пертлу, и да то запамти. Онда за толико да помери сат унапред и да све то – заборави! Тако ће сат да жури уместо ње и она ће увек на час стићи на време.

Други е је Златин проблем збунио. Пита: „Да ли ћете да ми одсечете руку?”

Блесаво, а...?

А онда сам видео и зашто то пита, послала ми је ову фотографију!

otvoreno

Dr
Dexy

Погледајте, уганула је руку. Пошто је знала да ћу питати како јој се то десило, написала је одговор: „Играли смо се на Фонтани, и онда ме је мој друг тича случајно гурно, и пала сам. А тетка Душица из комшилука је то видела и рекла да смо много немирни и да не смемо да се журимо јер ако уганемо руку онда ће доктор да нам је исече...!”

Која глупост!

Одмах сам написао одговор:

**Заборави приче тетка Душице!
То су само неке њене мушице!
Зује јој у глави, зато – заборави!**

Идите, молим вас! Такве се глупости деци не говоре ни у шали!

Уз овај одговор сам Злати послао и савет да мирује док не оздрави, редовно да ставља облоге, а убудуће да пази, а за то је рецепт овај:

**Увек пази куда трчиш
јер незгодно ако станеш,
можеш незгодно да паднеш,
и још руку да уганеш!
Није страшно, али – боли,
зато треба да се пази
куд се хода, куда трчи,
где се скаче, где се гази...**

Ето, то је било то... А имао сам и трећи случај... У ствари, то био био четврти јер је злата имала два, али трећи пацијент... Али, пошто је Злата своја два случаја послала у једном писму, онда моћемо да каћемо да је то један дупли случај... То би, онда било... Два... Не, четири...! У ствари, три...! Чекајте... Збунио сам се... А и нећу више да пишем јер престаје ППО. Идем да видим да се није појавио неки брзак из мог детињства...

Другари, ако имате неки проблем, слободно ми пишите, у следећем броју Магазина добијате одговор, часна реч! Моја адреса је: **Доктор Декси, Улица Лукијана Мушицког број 131, Смедерево 11300**, а можете ми проблем послати и по голуби писмоноши, или на меил **info@newpewss.co.rs** само напишите да је за мене. Тааааа-ко...! Завршавам! Готово...! Жури...! Да ми брзак не побегне.

Ваш доктор Декси

Деца лажу! А одрасли?

Пише: Слободанка Радосављевић

Има ли родитеља који није приметио да његово дете повремено слаже? Сложићете се да, када увиђамо да наша деца лажу, често не верујемо или смо збуњени па чак и љути на своје дете.

Какве су дејче лажи?

У раном детињству, после треће године, деца почињу да не говоре истину, не преносе стварно стање неког догађања већ уз помоћ маште преувеличају или измисле неки догађај или доживљај. Већина родитеља га, из најбоље намере, када су те лажи интересантне, а симпатично је како то дете измишља, подржава. Верујте, деца то у почетку чине нехотице – интересантно им је измишљање и ваш смех, дивљење, чуђење...

Саветујемо родитеље:

Не показујте симпатије за дејче измишљарије – ситне лажи, већ укажите детету на истину, не оптужујући га за неистину и не називати га лажљивцем. Дете не говори истину, односно **лаже**, јер жели да неки догађај буде онакав како га оно замишља. Покушајте да испричате реалан догађај.

Да се присетимо:

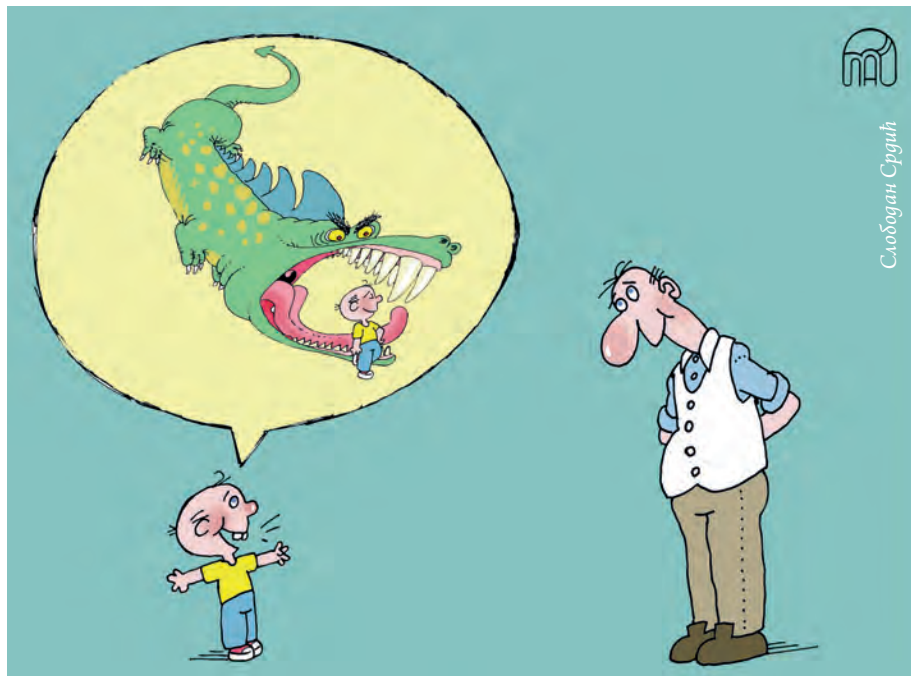
Колико пута смо баш ми учинили сличну превару, правдајући то пред собом како **морамо** да бисмо избегли неку врсту осуде, казне и слично. Можда смо и ми, када смо били деца, играјући жмурке на улици, уместо да поштено жмуримо док се друга деца крију, кришом гледали крајичком ока где ће се сакрити, не би ли смо их брзо открили и тако победили у игри. Дакле, лагали смо!?

Деца, која лажу, нису неваљала, већ су, једноставно, само – деца! **Маштајући**, стварајући **измишљарије**, дете се развија, комуницира са околином. Дете је пронашло начин да саопшти **како би желело** да се неки догађај заврши! На пример, ако условимо дете да ће изаћи у парк тек ако поједе све што смо му сипали, оно ће искористити тренутак ваше непажње и сакрити храну, не би ли се играло, односно остварило своју жељу!

Које су то још ситуације када деца прибегава лажима?

Претерана строгост родитеља, превелики захтеви, физичка кажњавања, страх.

Не заборавите: Деца ће увек рећи шта су скривила – ако их због тога не кажњавамо!

Одакле потиче лаж?

Родитељи треба да буду свесни да су они најближи деци и да онолико пута колико они прибегавају прикривању истине, (а деца кад открију кажу: па, тата, рекао си да...), толико нису сигурни пред својом децом. Деца уче да лажу од нас одраслих!

Лагање је научено понашање!

Скоро сваки родитељ је био у ситуацији да, када поведе дете лекару, прибегава разноликим неистинитим причама, на пример: на питање детета да ли ће да прима инјекције, каже – **нећеш, само ће тата да те прегледа, да ти да бонбоницу, и враћамо се кући!**

Кажете истину детету!

Ако има потребе, примићеш инјекцију!

Дете реагује тако што каже да ће да плаче. Треба му рећи: **Плачи, али онда када те боли, а не сада! То мора мало и да боли.**

Молимо вас...

... не обећавајте никакве куповине не би ли дете ћутало. Објасните му да је болесно и да морамо да слушамо лекара да би оздравило и опет се играло напољу, и слично.

Када сте тужни, покушајте да објасните разлоге ваше забринутости.

Када сте весели, опет то саопштите свом детету.

Родитељи су ти који треба да подстичу развој самопоуздања код деце и стварање позитивне слике о себи, а када се то оствари, мале лажи ће нестати.

**POLIKLINIKA
„VUJOVIĆ”**

UHO – GRLO – NOS dr A. Vujović

ORTOPEDIJA dr Z. Vujović

FIZIJARIJA dr Đ. Stanković

NOVO U POLIKLINICI: AKUPUNKTURA

NA NOVOJ LOKACIJI KOD BIROA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Smederevo, Vojvode Glavaša 5

tel: 026/613-010, 064/123-28-12, 064/13-93-653

www.poliklinika-vujovic.co.rs

Пелен — тајанствен, горак и користан

Одвек је имао амбивалентно значење како у симболици биља иако и у лечењу. Сјари билинарски рукописи помињу га у вези са здрављем — сматра се да је своје име Artemisia absinthum добио због великих исцељујућих моћи, а у часи грчке богиње Артемиде, која је била позната по свом здрављу и девојачкој снази. Пелен има и друго лице због кога је знан и као наркотик, ојасан отров чија је употреба забрањена чак и у ароматерапији. О чему се заправо ради?

Пише: Верица Алексић

Друга верзија мита о пелену каже да је име добио по Артемизији, жени цара Маузола, која се овом биљком успешно излечила... Историја коришћења пелена траје миленијумима. Постоји преко 400 врста овог необичног биља, а антички аутори, попут Плинија, пишу да су тркачи на турнирима награђивани соком свежег пелена, то јест да је то награда којом су могли да сачувају здравље, које је — највеће богатство.

Још једно предање каже да је Артемида, иако заклета девица, помагала породицама и наводно прва применила пелен у својству средства које помаже код порођаја. О том својству пелена, као и у његовој способности да ублажава женске муке уопште, знали су, осим Грка и Римљана, још и Египћани, Кинези, Индијци — дакле, скоро сви народи старог века. У Египту су жреци богиње Изиде носили венце од пелена око чела, сматрајући да их ова трава чува од лоших утицаја и несреће.

Додуше, друго латинско име траве, **absinthium**, у преводу са грчког значи „без задовољства“, али ту се вероватно мисли на његову горчину. Сматра се да је словенски назив за пелен — **полињ**, дошао од палећег укуса који ова биљка оставља у устима. И, заиста, пелен се сматра једном од најгорчих трава које уопште расту под сунцем. Горчина се осећа и када се раствори у размери 1:10.000! Није, зато, случајно што је у Откровењу Јовановом управо именом Пелен названа звезда која доноси невоље посрнулом човечанству на крају времена. Врло је индикативно да се пелен — и то онај најгорчи, у руском и украјинском народу назива **чернобил**, односно, у преводу, **црно биље**.

А да горчина лечи...

... такође се знало од давнина. И то не само телесне болести.

Сви знају да су емоције тесно повезане са мирисима. Постоје легенде — или се ради о фактима? — о турским јаничарима који су одводили децу из наших крајева и претварали их у немилосрдне ратнике, за-

томљујући им сећање на сваки начин. Међутим, каже прича, неки од њих су поново моментално имали „бљесак сећања“ на родни крај, мајку, оца, рођаке — захваљујући једном једином стручку пелена који су помиришали...

Космонаути обавезно са собом носе букетић пелена када лете у васионска пространства — ова биљка дуже од свих других чува свој мирис и подсећа на — земљу.

Шта кажу стари списи?

Одо из Мена у својој поеми „О својству трава“ тврди да је пелен мајка многобројног биља и да ако се пронађе ово растине ниједна друга биљка не може да нашкоди нити да човека нападне или повреди било која лута звер.

Пелен је своју високу репутацију у исцељивању стекао и као снажан противотров код тровања татулом, мухомором, и другим отровним биљкама, а Кинези су веровали да побеђује морског змаја, или је овај назив можда само метафора за неку од тешких бољки коју пелен успешно савладава?

„Водом у којој је одстајао пелен испирају се свеже ране, тако што платно у њу намочимо и оцедивши га, прилажемо на болно место“ — каже се о исцељивању деловању пелена у једном староруском билинарском уџбенику чији је рукопис доспео до нас.

У врло, врло малим количинама, ова трава се користи и као узачин за тешка јела, јер потпомаже варење. Одличан је додатак свињским шницлама на роштиљу, јелима од махунарки — бобу, пасуљу, сувом грашку... Сама горчина биља показује колико се сме ставити, а да не буде негативних последица. Изузетак је „отмени рођак“ пелена, естрагон или тархун, како гласи његово оригинално сиријско име, који дивно мирише, није горак, а има феноменална својства — помаже варењу, крепи, доприноси бољем расположењу...

Чајеви, уварци и настоји пелена...

... користе се код многих болести црева и желуца, код назеба, против грознице, зубобоље, за лечење реуматизма, за јачање корена косе... Многе лековите масти у свом саставу имају пелен, њима се лече промрзине, ране и посекотине. Када је на помолу велика епидемија, увек је добродошло да се просторије мало задиме пеленом који се запали. Као јак антибиотик, природно санитарно хигијенско средство и дезинфицијент, он је у стању да уништи многе бактерије, па чак и вирусе.

Вунена и крзнена одећа коју могу да нападну мољци најбоље се чува уз помоћ пелена или ораховог листа, а не уз помоћ злосрећног нафталина, који је — доказано — врло опасан по здравље.

Један од аспеката исцељивајућег деловања пелена је у лечењу алкохолизма, када се користи са још једном сјајном биљком из наших крајева — чубром. У случајевима гојазности на хормоналној основи, код болести желуца, као средство за умирење, пелен је такође моћно средство.

Жене које имају аменореју, дисменореју или болне менструације треба да узимају настој — алкохолатуру пелена; само неколико капи биће довољно да се тегобе ублаже. Постоје извори који тврде да се узимањем пелена смирују епилептични напади, неурастенија, а да помаже и код туберкулозног менингитиса. Корен делује умирујуће, а листови ублажавају болове и уређују варење.

Сируп од пелена је одвек важио као јако средство за исцељење. Њиме се од давнина лечила жутица, отвордла слезина, разлаже се и избацује камен и песак у мокраћним каналима. У народној медицини се корен пелена користи за лечење тумора желуца, дебелог црева и материце.

У научној медицини...

... препарати од пелена се примењују као средство за јачање апетита, за побуђивање секреције желуца, код обољења желуца због смањеног лучења киселине. У Швајцарској се чај од пелена користи за испирање болесних крајника. Ако се пије, треба почети са минималним дозама, јер постоји алергија на њега. Етерична уља су још ефикаснија него настој.

У Кини су познати методи рефлексотерапије са „цигаретама“ од пелена. Такође се сматра да су јастучићи напуњени травом пелена корисни у лечењу неуроза и несанице. Може се користити и комбинација пелена са травом чубра, шишаркама хмеља и матичњаковим листом. И најстарији светски рукописи нађени у Египту пишу о пелену као средству које је у облику етеричног уља и тоалетне водиче користила и легендарна царица Клеопатра.

Будистички калуђери су одвек носили пелен у обући да се не би умарали на дугим пешачењима, а слично мишљење имају и потомци Келта, Велшани.

„У марту пиј чај од коприве, у мају од пелена, а у јуну од јаглике. Ако овако чиниш, нећеш никад оболети од јефтике” – каже једна стара пословица.

У народним веровањима...

... пелен такође има значајно место. У ноћи Ивањској многи народи Европе имали су обичаје везане за пелен и његову наводну моћ да сачува добар вид. У Прусији и Бохемији – данас Немачкој и Чешкој – момци и девојке су те ноћи стављали на главу венчиће од пелена, кроз које се могло гледати на велике ивањске ватре. То је требало да им заштити очи и обезбеди добар вид током целе године. Баварци и Шкоти су свуда око лугова на којима су напасали стада стављали мање стогове траве пелена, „да би стоку заштитили од вештица”. Кад се преведе на савремени језик, ова прича и те како има смисла: дезинфекциона моћ пелена заиста „протерује” непожељне госте – болести и њихове невидљиве, али опасне узрочнике – бактерије и вирусе.

Апсинт – добар или лош?

Најразличитији екстракти траве пелена били су познати Хипократу и Плинију старијем, али рецепт **апсинта** у данашњем облику ипак припада француском лекару Пјеру Ординјеру, и откривен је 1792. године. У Швајцарској је 1910. године производња апсинта била већ забрањена, а то се десило и у другим европским земљама, сем Француске, Шпаније и тадашње Руске империје.

Контроверзна историја апсинта

1797. – Анри Луј Перно производи први апсинт у Швајцарској;

1805. – Отвара фабику ликера у Француској;

1840. – Француски војници у борбама у Алжиру као средство против маларије и других болести пију апсинт;

1859. – Едуард Мане слика „Човека који пије апсинт”;

1876. – Едгар Дега слика „L’Absinthe”;

1878. – Осам милиона литара апсинта извози се за Америку;

1887. – Ван Гог слика „Мртву природу са апсинтом”;

1895. – Маигнан слика „Зелену музу”;

1901. – Пикасо слика две слике са темом апсинта;

1905. – Апсинт се забрањује у Белгији;

1905. – Шан Ланфреј убија своју жену док је био под дејством апсинта;

1911. – Пикасо се враћа теми апсинта – слика „Чашу апсинта”;

1912. – Пикасо слика „Бутелку Перноа и чашу”;

1912. – Апсинт је забрањен и у САД;

1913. – Ч.Фоли у Паризу поставља представу „Апсинт”;

1915. – Апсинт је забрањен у Француској;

1990. – Специјални екстракт који се добија из апсинта признат је као ефикасно средство против маларије;

Чињеница је да је као и свако јако средство, и ово могло бити – и било – злоупотребљено. Веће количине настоја пелена – у апсинту или без њега – доводе до халуцинација, отсуности (*absent*?!!) пажње, губитка памћења, тупости, незаинтересованости за околину. Пелен, узет стручно дозиран и у строго одређеним количинама, је свакако једна од најинтересантнијих биљака. Међутим, сва је прилика да су романтичари у XIX веку експериментисали и њиме као и многим другим средствима, и тужна је чињеница да он, злоупотребљен, може узроковати зависност, глувоћу, растројство личности...

Зато прича о пелену још једном потврђује стару поуку – све може бити отров, реч је само о количинама...

Рецепт са ликером од пелена – за јачање апетита...

... уз мудро коришћење!

Физ са Перноом

30 ml пелинковца Перно
10 ml најбољег коњака
10 ml сирупа нара (Гренадин)
20 ml лимуновог сока
20 ml сока наранџе
1 свеже беланце
сода вода

Све састојке, осим соде, заједно са ледом протресите у шејкеру, процедите у чашу и потом долијте соду лако мешајући.

Напомена - упозорење: коришћење овог, као и других биододатака не може и не сме да замени класичну медицинску терапију, а о коришћењу и примени се обавезно претходно консултујте са својим лекаром – стручњаком за одређену област. Самолечење, без лекарске контроле, може нашкодити вашем здрављу!

Шећерна болест

Када уз нешто ипак примамљиво и слатко појешу шећерна додамо и – болест, јасно је да нешто није у реду, и да је враћ однео шалу. Због тога је ни у овој причи неће бити јер је шећерна болест једно о најчешћих обољења савременог човека.

*Пише: др Слободан Бобан Стојановић,
сйец. интјерне медицине*

Како настаје шећерна болест?

После јела храна се у цревима разграђује на своје основне састојке. Угљени хидрати, који се углавном налазе у производима од житарица, воћу и скоро свему што је слатко, разлажу се на глукозу (врсту шећера) која се ресорбује и транспортује до ћелија путем крвотока.

Ћелије из глукозе добијају енергију и овај процес добијања енергије се може одиграти једину унутар ћелија.

Да би ћелије преузеле глукозу, људском организму је потребан хормон под називом Инсулин.

Инсулин се ствара у специјализованим ћелијама панкреаса – такозваним Бета-ћелијама, одакле се излучује у крвоток, нарочито после јела када се количина глукозе у крви повећава.

Код Дијабетеса (типа 2) панкреас није више у стању да излучује довољну количину инсулина, што доводи до повећања нивоа глукозе у крви. Када концентрација глукозе у крви достигне одређен ниво, који може бити различит од особе до особе, глукоза се излучује путем бубрега, што резултира честом потребом за мокрењем.

Превелика количина глукозе у крви је штетна.

То може довести до секундарних оштећења, посебно малих крвних судова. Ниво глукозе у крви који је висок током дужег временског периода доводи до сужавања артерија, што узрокује висок крвни притисак и тиме овај штетни процес интензивира. Очи и бубрези су органи код којих се промене на малим крвним судовима најпре уочавају.

Разумна дијета је – здрава дијета!

Постоје три основне врсте хранљивих састојака. То су **угљени хидрати** (на пример, производи од житарица, шећер...), **беланчевине** (на пример, немасно месо) и **масти** (уље, путер, павлака, масно месо...).

Људски организам их користи на различите начине.

Угљени хидрати се врло брзо претварају у енергију.

Масти се, с друге стране, врло споро претварају у енергију и, све док има друге изворе енергије, њих организам последње троши.

Беланчевине се углавном користе за стварање нових ћелијских супстанци и оних које производи сам организам.

Поред тога, наша исхрана садржи витамине, минералне елементе у траговима и воду. За прераду ових супстанци које не садрже калорије организму није потребан Инсулин.

Зато је важно **планирати своју исхрану** – дијета је разумна и здрава. Али – само дијета под стручним надзором лекара специјалисте. Уз редовну физичку активност која подразумева рад и ангажовање мишића и са уравнотеженом исхраном може значајно смањити висок ниво глукозе у крви и шећерну болест ако не излечити, а оно контролисати тако да се са њом може добро живети.

*Аутор је члан лекарског тима
Поликлинике Ђорђевић*

**LABORATORIJA poliklinike
ĐORĐEVIĆ**

Radi celokupne laboratorijske analize

- Hematologija ■ Hormoni
- Biohemija ■ TU markeri

**Internista, Ginekolog,
Ultrazvuk, Kolor dopler,
Urolog, Endokrinolog**

**Knez Mihajlova 89a
Smederevo
(026) 231 - 085**

Стевина Ђурђевданска капама

Срнки...! А...? То ти је кафа од репушине, од чичка... И ја пијем без шећера, ал' у ове кафе мећем мед... А ову да пробаш, са лимун се пије, к'о кад те боли глава па нацедиш у обичну кафу... А? Та ти је кафа од глога! И да пробаш још ову, од храстовог жира... А...? Нису ко права кафа, да се збуниш кад пробаш, ал' су укусне... Ову од чичка правим од његовог корена. Прво га лепо оперем и осушим, и онда метем у рерну да се испече док не добије лепу мрку боју. Онда самелем у млин за кафу, имам и њега, и мећем у кипућу воду на сваку шољицу по једну кашичицу... Исто тако спремам и жир, само се он прво ољушти, па се суши, и онда се мало дуже пече да омекне да се лакше меље. Он је лековит са млеко да се пије, к'о бела кафа... Од глога скупљам семе, њега сушим ал' не мељем него туцам у ово... Знаш шта је ово? Аван! У њега се туца све што треба, и бибер, и шта оћеш... Правим ја кафу и од корена маслачка, и од рогоза, и од водопије, и од срчике... Сад је ово лепо време кад све ниче и све има... А од брезе правим сок, од липе умет да направим кабезу, умет и од зове, а од чистог раженог леба правим квас... Ал' то ћу ти други пут причам, сад можеш да пробаш моје црно пиво, ако волиш пиво... И њега сам правим, 'оћеш да запишеш, ал' ти за то треба неки велики лонац ел казан? Ево: у лонац сунеш осамнес литара воде и у њу метеш триста грама пиварског јечма испеченог, и двај'с грама хмеља. То метеш на ватру и куваш цео сат, ал' мора стално да кључа. Онда у једно овако платнено цакче сипаш кукурузно брашно, једно две шаке, завежеш, спустиш у лонац и оставиш да ври још један сат. После све процедиш кроз ретку крпу, па узнеш четврт кила шећера и растопиш га к'о кад правиш шербет, и то сунеш у оно. И иставиш да се лади, ал' не много него кад је негде око четрес степени... е, сад, ја знам кад је то ал' ти мораш да измериш са неки јачи топломер... кад је тако четрес – четрес два степена додаш још двајс грама квасца, промешаш и оставиш

да се све изједначи. И кад се олади, све добро процедиш кроз фино, танко платно, сипаш у флаше и добро заптијеш, да дихтује. То оставиш да стоји... Можеш да га пијеш после три дана, ал' је најбоље после пет, само треба прво добро да га оладиш, ко свако пиво... 'Ел добро, а...? Ја га највише волим уз капаму коју увек правим на Ђурђевдан. То ти је Хајдучка капама. Човек што ми каз'о како се прави, каз'о ми и да је ту капаму кнез Милош највише волео да је' зато што га посећала кад је 'ајдуково... Ал' она се друкче прави, кува се под земљу...! То ти треба прво једна брезова облица, једно триес пет сантиметра дугачка а дебела колко можеш са шаке да обујмиш... Њу прво полако куцкаш са неко парче дрвета да се кора одвоји, да можеш да извадиш оно дрвено срце ал' да кора остане цела јер ти је она лонац. Онда од тог срца исечеш попречке два парчета, једно два прста дебела, да направиш данце и поклопац. Данце вратиш у кору и добро обложиш са густо блато... Кад имаш лонац, у њега метеш младо зеље, а ја метем и мало младе коприве, млад лука, онда метем сремуш, па јагњеће месо, онда опет зеље док не нагуним две трећине лонца. То налијем са воду кол'ко да огрезне, посолим, углавим поклопац исто ко и данце па и њега заптијем са блато... Онда ископам рупу таман да у њу метем лонац да легне и да га затрпам са земљу за један педаљ дебело. На то наложим добру ватру! Стално лажим једно два сата, а онда нагрнем жар и пеп'о и оставим још један сат... Некад замесим проју и метем у црепуљу и у тај пеп'о, а некад не замесим... Кад је проја готова, а то ти је за тај сат, онда све одгрнем, откопам мој брезов лонац и полако одбијем земљу с поклопца што се запекла, отворим и – је'м! Так'у капаму нигде немаш! Ако имаш време, једном ће да правимо, све да пробаш, и брезу да нађемо за лонац, и све... И са црно пиво да заливамо! Ај', живели!

Видовдан

Видовдан је непокретни верски празник кога 28. јуна по новом, односно 15. јуна по старом календару празнује Српска православна црква. Празнује га и Бугарска православна црква.

Значај Видовдана за српски народ проистиче из историјских догађаја који су везани за тај датум. Од свих је најзначајнији Косовски бој, погибија кнеза Лазара и такозвана *пропаст Српског царства*, па се тог дана, поред светог Амоса, од почетка XX века слави и црквени **празник Светог великомученика кнеза Лазара и светих српских мученика**.

Световид или свети Вид

Ниједна верзија, а више их је, о имену овог празника није потврђена.

Неко ће тврдити да овај празник наставак слављења словенског паганског божанства **Световида**, који је био бог обиља и рата, и српски врховни бог пре преласка у хришћанство. Другђе тврдити да су поштовање **светог Вита** (лат. Sanctus Vitus) донели са собом немачки католички рудари Саси, па је локално становништво прихватило тог њиховог свеца и посрбило га назвавши га **свети Вид**. По трећој интерпретацији, и могуће највероватнијој, у питању је остатак Западног хришћанства из времена док је међу Србима био јачи утицај Рима него Цариграда.

Али, има још!

Поштоваоци традиције засноваће своје објашњење везивањем за мит о Косовском боју. Судар српске и турске војске на Косову пољу требао је да се деси *на дан када треба да се ви-*

ди ко је вера, а ко невера. По том миту се од тада тај дан назива Видовданом.

Српски Видовдани

1389. – *Бој на Косову*, сукоб српске војске под вођством кнеза Лазара и турске војске под вођством султана Мурата;

1914. – *Сарајевски атентат* на надвојводу Франца Фердинанда, који је био изговор за покретање Првог светског рата;

1919. – потписан је *Версајски споразум*, чиме је Први светски рат завршен;

1921. – српски краљ Александар I Карађорђевић донео је *Видовдански устав*, Устав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца;

1948. – на иницијативу Совјетских делегата Андреја Жданова, Маљенкова и Сулова донета *Резолуција Информбироа* што је означило разлаз између Југославије и источног блока;

1989. – *Шест векова од Косовског боја* обележено говором Слободана Милошевића на Газиместану;

1990. – *усвојени амандмани на Устав Хрватске*, којим Срби више нису били конститутивни народ у Хрватској;

2000. – У Великом Ропотову организоване *прве Видовданске игре*;

2001. – Слободан Милошевић изручен трибуналу у Хагу,

2006. – Црна Гора примљена у Уједињене нације као 192 земља чланица;

2009. – ???

М. Р.

EURO AGENT plus
travel agency

leto
Grčka
2009.

TC Danubius
Karađorđeva 12, lok. 142
SMEDEREVO – SRBIJA
Tel.: +381 26 642 730
Fax.: +381 26 642 731
E-mail: euroagentplus@sohosistem.net
www.euroagentplus.co.rs

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

Виртуоз јединственог стила

Требало је ово да буде ирича Јовице Петковића. На жалоси, он због болесни иренујино живи у Дому за синаре у Бечу, ња нисмо моили са њим директно да разјоварамо. Због ииоја је ово само крајика ирича о њему, до дана када ћемо се, на дамо се, сресити и добити жељене одјоворе.

Прецизност

На почетку каријере Јовица Петковић је желео да свира као Мија Крњевац, али се врло брзо отргао и осмислио сопствени начин свирања, који је био потпуно другачији од свих његових претходника, јер нико пре њега није на хармоници тако равномерно свирао обема рукама. Зачујујуће је како се њему грешка није могла догодити! Увек је успевао да буде врхунски музичар, прецизан и чист до краја.

Из Смедерева у Београд

Из родног града Смедерева најпре је отишао у Београд. Први ангажман је имао у летњој башти ресторана „Топлица“ на Чубури. Најзначајнији човек на почетку његове каријере био је кафански певач Филип Максимовић. И многи други су му касније у каријери помогли, као што је и он помагао многим.

Ипак, успех му је донео изузетан талент за свирање на хармоници.

Из Београда пут га је одвео у Сарајево. Ту га је међу првима чуо певач Заим Имамовић, и на његово свирање скренуо пажњу музичким уредницима у Радио Сарајеву коме је, у време оснивања, хармоникаш баш таквих могућности био потребан. Због конзервативних схватања тадашњих уредника није много радио, али то време Јовица Петковић искористио је да учи. Много је радио на техници свирања и постао прави виртуоз на хармоници. На том инструменту могао је да одсвира све што хармоника дозвољава. Са његовим појављивањем хармоникаши у тадашњој земљи добили су новог идола. Тако је настао нови начин свирања познат као – стил Јовице Петковића.

Пратио је најпознатије

Са појавом Јовице Петковића, на тадашњој југословенској естради, као да се догодила експлозија. Био је много година најбољи уметник на хармоници и на радио станицама и концертима пратио тада врхунске певаче попут Сафета Исовића, Заима Имамовића, Зехре Деовић, Наде Мамуле... Његови чувени пасажии између певачких строфа постали су праве музич-

ке минијатуре. То Петковићево свирање било је права провала ритма, динамике и импровизације.

Носталгија

Из Сарајева га је пут одвео у Беч, где је каријеру наставио као музички педагог у својој надалеко чувеној школи хармонике. У Бечу и данас живи. Године проведене у Босни и Херцеговини су му, рекао је једном, најлепше године живота, а о Сарајеву је сачувано ово носталгично сећање: „Немојте да ме питате о томе, одмах би плакао сад! То је диван један град, то су тако поштени људи, ти Босанци, да је то страшно. Кад му нешто учините, он би милијарду пута покушао да вам врати, да вам покаже како је захвалан што сте му нешто учинили.”

Драјан Павловић

СМЕДЕРЕВО, ГРАДЕ ОД СТАРИНА

*Смедерево, граде од старина
Лепо те је градила Јерина,
све су твоје куле од камена,
саграђене у стара времена.*

*Вечно Дунав покрај тебе шуми,
срце моје милинама пуни,
валови те заплускују стално,
отиш'о сам, било је то давно.*

*Пун си воћа, пун си винограда,
к'о у јесен кад лишће опада,
и стара ме мајка сад спомиње -
врати нам се, врати, мили сине.*

*Чезнем, венем и у души кријем
све кроз сузе што их сада лијем,
кад се сетим, и срце ми пева,
родног места, дивног Смедерева.*

А у образложењу за Светосавску повељу, ово је написано:

„Јовица Петковић рођен је у Смедереву 1927. године. Био је дугогодишњи шеф Оркестра Радио-телевизије Сарајево. Наступао је у целом свету, пред шефовима држава, краљевима и царевима, и увек после наступа био испраћен овацијама. После познатих догађаја и распада државе, преселио се у Беч, где се бавио педагошким радом.

Аутор је око педесетак народних песама, које се већ одавно сматрају за изворне: „Смедерево граде од старина“, „Смедеревска јесен дође“, „Са Игмана погледат је лијепо“, коло „Царинчанка“ и још неколико десетина народних кола.”

Колико се види када се не може видети

У изложбеном холу Народне банке Србије од 14. до 24. маја била је представљена изложба фотографија „Слике из мрака”, пројекат смедеревске Креативне групе „Дечја Земља” који је прошле године подржан у оквиру програма донација Ерсте Банке култури у локалу „Центрифуга”.

Креативна група „Дечја земља” настала је у Смедереву 1997. године, а основали су је глумац Бода Нинковић, музичар Љуба Нинковић и књижевник Јовица Тишма. Аутори пројекта Слике из мрака обновили су њен рад 29. фебруара 2008. године, са циљем да окупе младе људе вољне да кроз уметност препознају и свет око себе и себе у том свету, спремне да померају границе постављене у себи.

Пројектом „Слике из мрака”, насталом по идеји ментора Јовице Тишме, средњошколци и студенти ове Креативне групе желели су да отворе нека од деликатних питања која се односе на локалну заједницу. Полазећи од чињенице да се следе и слабовиде особе суочавају са истим проблемима као и њихови вршњаци, али са мањим разумевањем средине, одлучили су да покрену питање једнаких могућности промовисањем пројекта мултимедијалне изложбе „Слике из мрака”. Концепт ове изложбе уводи посма-

трача у свет слепих и слабовидих особа. Инспиративна поставка представља низ од 50 фотографија слепих аутора од којих је свака засебно прикривена иза црног панела на којем је исписана мисао аутора фотографије о предмету сликања, а који прати запис на Брајевом писму. Наизглед немогућ задатак, на који су аутори **Јелена Стојановић, Бранка Пешић, Милош Пржић, Мара Ожеговић и Наташа Филиповић** одговорили уз помоћ својих видећих пријатеља, фотографисањем простора и људи са којима живе на основу сећања, стеченог искуства и комуникације са другима.

Изложба је током претходних месеци већ била постављена у Смедереву и Чачку. Ову поставку у Холу Народне банке Србије у Београду отворио је гувернер **Радован Јелашић**.

Председник Извршног одбора Ерсте Банк а.д. Нови Сад **Славко Царић** је, обраћајући се присутнима, рекавши да је „Ерсте Банка ову изложбу подржала да би што више људи могло да осети колико се пуно види када се не види ништа”.

Светлана Логар, члан Управног одбора Балканског фонда за локалне иницијативе, казала је да додатну вредност Центрифуги даје покретање омладинског активизма као непроцењивог извора за развој локалних заједница. „Иницирањем овог процеса, подржани и успешно реализовани пројекти су доказали да су млади људи кључни у креирању омладинских програма, преко потребним у срединама у којима одрастају.”

Ирина Љубић

Гувернер Радован Јелашић са ауторима и донајторима пројекта

Смак света

Света Лукић

(одломак из књиге „Моје Смедерево“)

Неко ме трза. Прозорски футер пао преко другог кревета. Девојак виче - не чујем. Даница наша! Вуче нас низ степенице: брата и мене, и наш сна после ручка. У бунилу. Трчимо преко срце, прескачемо олуке. Заглушно за леђима, то као лопта све обухвата. У црној тутњи, оштрица пучњева. Кад се кренем: највећи и најстварнији облак који сам до данас видео. У чарапама, ипак суштајемо у винограду, километрима од куће. Довољно је место високо да се одреди извор експлозије, да се оцени да је то у тврђави и да не може до нас да допре. Али страх тек сад навали. И опет трчање, на другу страну брда, до винограда Данициних и наших рођака - да склонимо и очи.

Хладна ноћ, на сламирацима, на слами испред куће (може да се сруши), међу четрдесетак људи, већином непознатих. Сећам се, још, јењавања те грмјавине, неких имена која су се у разговору помињала, преслишавања сваког новодошавшег о људима, о зградама, о оном тешком облаку који нас је, опсећене, преклопио са претњом. Нема спавања. Једна девојчица, чини ми се целу ноћ, прича како је било код железничке станице; рингшпил, поред кога је она стајала, одлетео је, изгребана је само, од хаљине јој остале крпе, отац је био с њом, нестао је, камење лете-ло преко главе док је бежала, неко је гађао њу, а шта је било оцу, како да га нађе у виноградима. Девојчица, као будилник по-кварен, све је нервирала, иако су је прво умиривали и јодирали. А пред јутро су јавила да је Љилиана са тетком Даницом по-гинула у кући. Боже, нема их! Нема.

Тако је пре тридесет пет година записано моје сећање. Оно се у међувремену обнављало и богатило туђим, која сам проналазио у фељтонима и књигама, на пример у књизи мог друга Славка Домазета „Од оних који су остали“ и у другој „Записи о старом Смедереву“. Покушао сам да га сложим у мозаик или бар да пустим да се одмотава колективном клупко прича.

Подаци су следећи:

Редовни путнички воз бр. 4714 Смедерево - Велика Плана по реду вожње полази у 14.12, стиже у прву станицу Радинац у 14.23, у постају Враново у 15.29, Мала Крсна - 14.33, а у крајње одређиште Велика Плана у 15.52.

Тог тоглог, ведрога дана, у четвртак 5. јуна 1941. температура у подне износи 25,6 °C.

Воз касни 2 минута због гужве изазване навалом ђака који су те прве окупацијске године раније добили сведочанства, па се враћају у своја села. Затим су ту глумци Позоришта Дунавске бановине и још неки службеници који су примили плате у Смедереву као привременом се-дишту бановине после окупације (уместо

Новог Сада). Најзад, и пијачни је дан, па се сељаци из околине такође враћају возом кућама.

Композиција има због гужве десет вагона, два више него обично, сваки са осамдесетак путника. На перону је велика променада младежи која испраћа путнике - другове и пријатеље на крају школске године.

Са колосека уз тврђаву, преко пута које је железничка станица, истоварују се композиције. Некад су долазиле пуне житом, а сада муницијом. Одмах после капитулације Краљевине Југославије почеле су да стижу из целе Србије. Хиљаду до хиљаду и двеста вагона унели су у тврђаву и сложили заробљеници и Јевреји под надзором немачких војника: најмање 700 вагона муниције и барута и 300 вагона разног другог материјала, међу којима и 300 вагона експлозива у буредама.

(...)

Метез, усплахиреност на лицима људи који гледају ка тврђави. Пушчани метци који се тумаче као да Немци у зезању гађају ране. Комешање и бежање са перона. Почину да беже и неки путници са платформе вагона. Чује се пиштаљка дежурног. Сви поново крећу према возу који је почео да мили, уз општу гужву на улазима. Млад и снажан, центархалф клуба „Ђурађ Смедеревац“ Мирослав Станковић Бабац из Милошевца, односно Рбовца, који се дотле шеткао пероном, оптрчава реп композиције и налази место на оном делу степеништа последњег вагона, које је окренуто ка тврђави. На тренутак погледа у супротном правцу, ка магацину железничке станице испред кога је први колосек са рампом.

Има осећај да једни путици „беже“ возом, док они други „беже“ од воза ка ва-роши. На првом колосеку два „Г“ вагона. У првом, у тренутку препознаје познату Смедеревку о којој се причало, словенач-

ку ратну избеглицу из Марибора, прелепу Веру Кошир. Она покушава да се преко степеника чела вагона пребаци на рампу магацина. Крупна, стасита, у лакој летњој хаљини...

... И више ништа не види. Мрак који траје вечност, топлота, пламен, притисак. Осећа да лети, али без крила. Са њиме лети још нешто, сударају се у ваздуху и падају уз тресак. Ништа не види, мада чује. И схвата да је пао на земљу, у некаквом сендвичу са гвожђем, дрветом. Разабира јавке у околини. Никакав бол? Одједном, ватра коју осећа око прикљештених ногу. Снагом страха их ослобађа. Око рамена топло, али он не мисли на ту повреду. Ослобађа и руке великим напором, извлачи се из ватре па преко Калемегдана у правцу колске ваге, средином улице, поред цркве, прескачући дрвље, камење, гвожђе - мртве.

Тек кад се заустави на крају Смедерева, у импровизованој болници, чекајући полако осећа да нестаје. Нема болова док се нису охладиле ране. Враћа се из Пожаревца и чује да је Вера Кошир погинула. Имала је, према причи лекара, само зарез на слепом оку, колена и лактови су јој били прљави; од одеће на њој су остала два рукава, гаћице и прслуче. Рођена је 16. маја 1920. у Српшћу, Словенија, завршила VII разред гимназије.

Не ни тако близу станице, преко пута фабрике леда, затрпан је у кући. Једна греда од таванице заштитила му је главу, док је остали део затрпан. И мајка исто. Жене нигде... После три сата ослобођен захваљујући непознатим људима. Један од првих опажаја напољу: на трешњи у дворишту висе хаљине жене тог истог Стевана Гачића, а по улици лешеве. Бауљајући улицама тражи жену. Немачки камиони, у сумрак, преносе га у фабрику Сартид. Уфиксирао је у једној соби са десне стране своју жену и молио да га пре-

Фото: из историјске збирке Музеја у Смедереву

Фото: из историјске збирке Музеја у Смедереву

баце у Београд заједно са њом која је била тешко рањена. Касније се испоставља да је реч о комшиници Гачићевој, некој баба-Драги... А притисак ваздуха му је жену бацио петнаестак метара и здерао са ње одећу, па је лежала гола испред фабрике леда. Ту су је нашли сељаци из околине села Петријева, ставили је на кола и отерали у село. За њу је муж сазнао тек после месец дана кад се вратила свести.

Осам година има Миле Јовановић у лето 1941. На простору иза Сточне пијаце, између Суда и станице, врти се рингишпил. И он је на њему, иза једне непознате девојчице плаве косе и мало старије од њега. У корпу ју је бацила мајка. Рингишпил се окреће.

Газда је из Панчева, висок човек, црн, а његова дебела жена, Мађарица, пушта у рад рингишпил. Грамофон свира мелодију:

Ај-ли, ај-лу, ај-ла...

Једна од двеју плоча којима располаже рингишпил. Газде имају децу с ко-

јима се Миле игра. Имају и мајмунче. Кола са шатором су исписана. Рингишпил је пун у тај четвртак, много народа око њега. Поред рингишпила се стрелиште са ваздушном пушком, које води тринаестогодишњи власников син Карло. Све корпе, којих је било 28, такође попуњене...

Миле се сећа само пуцња у трену, чини му се да је то као кад неко удари шамар уз уво. После тога се нашао у парку крај цркве, преко пута зграде старе Општине, односно Градског поглаварства, на гранама великог гранатог платана, увезан рингишпилском корпом. Немци су га једва скинули са дрвета и однели код гробља где је била пољска амбуланта.

Године 1950. дошао је један човек у Градски народни одбор Смедерева да код референта за комуналне послове добије дозволу за рад са рингишпилом. Због заузетости овај није могао одмах да му је изда, али човек је био упоран: висок, сувоњав, са упалим очима, осбиљног лица и седе косе; једно педесет пет година има.

Чиновник му каже да пошаље неког свог по решење. На то човеку кане суза низ образ. И разведе причу о 5. јуну 1941, пазарном дану, деци из села и града, железничкој станици – и сопственом рингишпили и стрелишту са ваздушним пушкама које је водио син Карло. Рингишпил је био у покрету – и у следећем тренутку су деца са корпама и најневероватнијим бравурама летели преко високе и масивне зграде Општинског суда и падала у парк у центар Смедерева. Жена и деца погинули су му крај рингишпила. И одонда, на тај дан, без обзира где се налази, власник рингишпила дође у Смедерево...

Син професора и публицисте Раденка Савића чини се да је први употребио реч „пакао“. А тврди да је на сам дан 5. јуна причао друговима о опасности која прети Смедереву. Али тврђава је тако јака да се изван ње ништа не би десило. Зезање на њихов рачун при испраћају другова који путују кући на распуст. Вране нагло заграћу и полете на пуцњаву пушака.

У бекству, негде испред чесме која се налази код цркве, Таса Савић, који је тог дана званично завршио VII разред гимназије, окрене се и погледа у правцу станице. Црн и густ дим куља из града, воз измиче. И тада је сукнула ватра, прави ватрени пакао који се ширио око њега, који га је подигао са улице и понео...

Тачно у два у четрнаест иза тврђавских зидова експлодирала је заплењена муниција бивше Краљевске југословенске војске, која је одасвуд доношена и слагана по дворишту. Податак се зна по црквеном сату у близини, који је стао у тај мах. Грунуло је, смркло се, сручило ватрено и хладно оружје, гвозђе и стене, пре свега, на воз. Мало је код путника остао жив. Био је и рингишпил на пољанчету крај станице. Онда се направио комплетан велики циркус: тутњи, пада и удара на све стране, народ бежи. И хајде што нема помоћи, него никоме није јасно одакле извире зло и какво је.

Смак света! (...)

НАРОДНА
БИБЛИОТЕКА
СМЕДЕРЕВО

Карађорђева 5
11300 Смедерево
Тел./факс 026 222 270
Директор 026 223 740
smedbib@eunet.yu
www.biblioteke.org.yu

ПОСТАНИТЕ ЧЛАН
НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ
СМЕДЕРЕВО
ЗА 2009. ГОДИНУ!

Ја имам маму, татају, браћу, секу
и Народну библиотеку!"

e-mail: koronas@ptt.yu
www.koronasd.co.yu

tel: 026.641.910

Нови лек за канцер

„У Смедереву, град у коме сам провео своју младост и из кога носим успомене које су ме обележиле као личност, увек се радо враћам. Нажалост, данас се види да су разне кризе дојодиле овај град. Мој родни град сада је реконвалесцент коме треба још много времена да стигне на своје ноге и крене унапред.“

После завршене смедеревске Гимназије, **Ненад Петровић** је дипломирао молекуларну биологију на Природно-математичком факултету београдског Универзитета. Магистрирао је, такође, у Београду, а докторску дисертацију из биохемије одбранио је на Медицинском факултету америчке државе Њујорк. Радио је у „Галеници“, потом у Болници за канцерозна обољења у Бафалу. У Аустралији је почео као виши научни сарадник, а сада је професор Медицинског факултета у Перту.

Истраживања

Живите у Перту у Аустралији и универзитетски сте професор. Тренутно радите на једном важном пројекту: откривању новог лека за карцином. Први резултати истраживања показали су да су омега-3 масне киселине добре у превенцији и лечењу рака. Реците нам нешто о тим истраживањима и када очекујете да ћете добити нови лек?

Већ раних седамдесетих година, омега-3 масне киселине показале су се као добра превенција за кардиоваскуларна обољења и канцер. Од тих раних студија које су углавном користиле природне омега-3 масне киселине као адитиве у храни, па све до данас, врло се мало сазнало о томе како те киселине делују на наш организам. Да би се те киселине успешно користиле у лечењу болести, било као природне или као хемијски модификовани молекули, потребно је да се та „загонетка“ о њиховом деловању што пре разреши. Наша истраживања дала су могућа објашњења тако да очекујемо да у неколико наредних година прве серије лекова базираних на омега-3 киселинама буду укључене у клиничке студије.

Представљање

Недавно сте прве резултате тог истраживања презентovali на Међународном конгресу лекара у Паризу. Како су реаговале Ваше колеге?

Реакције су биле веома повољне, штавише моје излагање добило је прву награду за оригиналност на 20. Интернационалном конгресу за нове третмане за канцер, који је одржан у Паризу, фебруара ове године. У образложењу, Комисија за доделу награде изразила је мишљење да је овај рад један од ретких заиста нових и оригиналних праваца за дизајн следеће генерације лекова за канцер и то у области у којој већ више година нема много нових открића.

Алергије

Пре него што сте почели истраживања новог лека за малигне болести, дуго сте се бавили астмом. У Перту има много оболелих од ове болести, а разлози нису до краја познати. Астма и алергијске реакције велики су проблем у целом свету, па тако и код нас. Зашто?

Алергијска обољења данас су несумњиво у порасту, што директно повезујем са великим загађењем ваздуха и тиме што се у производњи хране све више користе штетне хемикалије. Међутим, кад је реч о порасту броја случајева астме у Аустралији и у свету, ја нажалост не делим мишљење већине стручњака да се проценат ове болести увећава. Главни узрок томе јесте да се данас, нажалост, обољења дисајних путева све више погрешно проглашавају астмом, јер класичну астму није тако лако дијагности-

„Доктор Ненад Петровић: Предавање на Murdoch универзитету на коме ради“

ковати. Упркос томе, слажем се да је проблем пораста болести дисајних путева све већи из разлога које сам раније навео.

Наука

Живели сте наизменично у Сједињеним Америчким Државама и Аустралији. У обе земље сте се бавили научним радом. Која од ове две земље пружа боље услове за то?

Одговор на то питање веома је лак: Америка. Већина других земаља (укључујући и Аустралију) издваја веома мало новца за науку, тако да су и резултати пропорционални томе. Американци сматрају да морају да буду лидери у научном развоју, па тако и третирају ову делатност. Када се томе дода да у Америци, за разлику од Аустралије, о финансирању науке одлучују људи који се тиме баве (а не политичари) онда се не треба чудити чињеници да се подржавају најбољи пројекти. Новац се не дели по некаквим „кључевима“, као код нас у Србији.

Родни град

Пре него што сте отишли у Париз на Међународни скуп лекара, били сте и у свом родном граду – Смедереву. Прошло је неколико година између два боравака у Србији. Које устиске сте понели из Смедерева?

У Смедереву, град у коме сам провео своју младост и из кога носим успомене које су ме обележиле као личност, увек се радо враћам. Нажалост, данас се види да су разне кризе, ратне, политичке или економске, погодиле овај град. Смедереву је, како га ја видим, сада реконвалесцент коме треба још много времена да стане на своје ноге и крене унапред. Да ли ће се то и десити, зависиће од много фактора, а понајвише од веровања људи да сопственим снагама могу да се извуку из кризе. Чекање да некаква помоћ дође из иностранства свакако није начин решавања нагомиланих проблема.

Криза

Ово је време светске економске кризе. Аустралија је далеко. Да ли се последице кризе осећају и тамо?

Осећају се и то све више и више. Нажалост, делатности као што су наука и уметност, прве страдају у време економских криза јер се на њих гледа као луксуз, а не као потребу модерног друштва. Из тих разлога, видим тешку будућност за научни рад, а и свакодневни живот, како у Аустралији, тако и у преосталим „западним” земљама.

Бомбардовање

После бомбардовања Србије 1999. године објавили сте књигу *Југославијо, носим те у срцу*. Прошло је десет година од НАТО интервенције. Како је ова књига настала?

Та, релативно јединствена књига, јер сличних није било у то време, настала је тако рећи у једном даху током бомбардовања 1999. године. Пошто је Интернет као метод комуникације тада био још у зачетку, било је немогуће читати све те поруке које су одлазиле у етар у исто време када су око писаца тих порука праштале бомбе. То је дало потпуно нову димензију људском ратном страдању. Није било потребно да се чекају новине или телевизија да о томе извести онако како њихови уредници то хоће, већ смо све могли да чујемо директно из пера очевидаца. Због тога је радни наслов те књиге био *Srce i dusa.com, ili kako smo pobedili CNN* јер заиста сматрам да су Интернет и извештавање о рату у Југославији коначно задали смртни ударац тој монструозној машини политичке пропаганде. Чак су и пропагандисти Пентагона у једном чланку Њујорк Тајмса признали да су их српски аматери пот-

пуно поразили на пољу информација, што није мало остварење када се узме у обзир колико НАТО троши за те сврхе. Сакупљајући најинтересантније извештаје намерно сам остављао понекад лошу граматику и правопис јер је то више било регистровање бујице нечијих мисли него правилно обликовано књижевно дело. И сада мислим, десет година после тих догађаја, да је било вредно сачувати те записе да бисмо и ми, а и наша деца могли да се сетимо тих, можда први пут доживљених страшних дана када је као реакција на ратне страхоте из људи изашло оно најбоље. То није занемарљива база на којој може да се гради будућност.

Драјан Павловић

The advertisement for 'sd cafe*' features a vibrant, colorful background with a city skyline silhouette at the bottom. Above the skyline, there are various decorative elements including balloons in shades of blue, purple, and red, and several butterflies in blue, purple, and pink. The text 'sd cafe*' is prominently displayed in a large, bold, black font. Below it, the website 'www.sdcafe.rs' is written in a red, sans-serif font. At the bottom left, the phrase 'Smederevo na klik!' is written in a green, cursive font. In the bottom right corner, there is a logo for 'artnet studio za kreativni marketing' with the website 'www.artnetstudio.net' below it. A small footnote at the bottom left reads '*pod zaštitom Zavoda za intelektualnu svojinu.'.

Улагање у знање

„Верујем да ће се у будућности знање више ценити него данас и зато сматрам да је инвестирање у знање права ствар. Знам да оно само по себи не мора да буде никаква гаранција, али у комбинацији са жељом и трудом верујем да доноси успех.“

Школовање

Из основне школе „Др Јован Цвијић“ носим заиста лепа сећања на другове и наставнике спремне да помогну. Учитељица, Славица Суботић, увек је била дивна према нама и управо нас је таквим понашањем мотивисала на рад. Касније је то наше одељење било најбоље у генерацији са шест вуковаца и верујем да је она у свему томе имала великог удела. За Цвијићеву школу везујем своја прва такмичења и смотре из историје и биологије. Најдражи успех ми је било прво место на републичком такмичењу из биологије. Велику подршку ми је тада пружила и неуморна професорка Нада Антић.

Као јак генерације уписала сам Гимназију, природно-математички смер. У Гимназији сам научила како да озбиљније учим и како да правилно распоредим време, стекла сам нека општа знања за која верујем да су добра основа за било који факултет. Током читавог школовања учествовала сам на такмичењима из историје и биологије. Увек сам наилазила на подршку предметних професора, а посебно разредног старешине Персиде Мрдаковић. Ове школске године освојила сам прво место на Републичком такмичењу из биологије, што значи да сам из овог предмета ослобођена пријемног на било ком факултету.

Ове четири године су ми невероватно брзо прошле захваљујући и забавном друштву из одељења са којим никада није било досадно.

Петница

Једно од мојих највреднијих искустава представљају семинари у Истраживачкој станици Петница. Искуства која носим одатле веома су променила и мене и мој поглед на знање и науку уопште. Тамо већ четири године похађам семинар друштвене историје, а последње две године семинар молекуларне биомедицине. То, иначе, није правило, али због мог труда и велике жеље управа Станице ми је дозволила да похађам два семинара.

Петница је једна изузетна институција, јединствена у овом делу Европе. Током четири године тамо сам научила заиста много ствари. Поред предавања која нам држе универзитетски професори, за мене је било најзначајније искуство у истраживачком раду. Основа која сам добила на семинару историје само је проширена искуствима са семинара молекуларне биомедицине.

На семинару историје урадила сам неколико самосталних истраживања из историје Смедерева током 20. века, као и два групна пројекта на летњем семинару. Критеријуми јесу веома строги, указује нам се и на најмању грешку али управо такав систем ми је омогућио да овладам методологијом истраживачког рада.

На семинару молекуларне биомедицине научила сам основне технике рада у лабораторији и у току лета сам урадила истраживање које се бавило утицајем хиперфорина из кантариона на брзину преносења нервног импулса код барске жабе. Тај рад су на овогодишњем републичком такмичењу из биологије прегледали професори са Биолошког факултета и доделили су ми максималан број поена.

Осим знања које сам у Петници стекла, за мене је било драгоцено и дружење са успешним младим људима које сам тамо упознала. Многи од тих људи студирају на најбољима универзитетима у Европи и Америци, а и ја се надам да ћу кренути њиховим стопама.

Станицу је током једног летњег семинара посетио и председник Србије Борис Тадић. Тада сам имала прилике да га упознам и да мало попричам са њим.

Незаборавна усјомена на Швајцарску

Једно од важних искустава је била и конференција најбољих радова које Петница сваке године организује. Том приликом један од мојих радова био је изложен у галерији САНУ-а. Отварању те изложбе присуствовали су и председник САНУ-а Никола Хајдин и тадашњи министар науке Ана Пешикан. Такви сусрети са људима који подржавају младе у истраживањима јесу оно што ме додатно мотивише и подстиче на рад.

Швајцарска

Прошле године учествовала сам на Конкурсу које у многим земљама Европе организује једна организација из Хамбурга. Тема су била **места сећања**, и ја сам писала рад о односу грађана и управе града према нашој Тврђави у 20. веку. Тај мој рад је био награђен, и захваљујући томе отишла сам на Академију за младе која се одржавала у Швајцарској. Тема академија је било један специфичан кантон на југоистоку Швајцарске који је садржао културу и посебан језик Романш. Бавили смо се специфичностима тог подручја и његовом историјом, где смо посебно обратили пажњу на миграције.

Академију ћу запамтити по драгим људима, прелепим Алпима и невероватном истраживачком искуству. Посетили смо Цирих и многа алпске варошице међу којима је и туристички центар Сент Мориц. Били смо подељени на групе, самостално смо обилазили Алпска села, сакупљали податке и интервјуисали људи. Значај ове Академије и читаве идеје уопште је у томе што доноси један сасвим нови поглед на историју, разоткрива је у једном потпуно новом светлу без икаквих предрасуда. Такође приближава младе људе и омогућава превазилажење културолошких разлика.

На Академији у Швајцарској је учествовало двадесетак младих из око 15 земаља. Са многима сам још увек у контакту и верујем да ћемо се поново видети на будућим академијама. То је могуће пошто сам ове године поново учествовала на овом конкурсима и

У Пејници нас је њосетио и председник Србије Борис Тадић

освојила другу награду. Истраживање се бавило европским утицајима у Смедереву у периоду од 1900. до 1944. године, и приказује град као средину у којој су се укрштали различити утицаји. Због великог труда који сам уложила у тај рад било би ми драго да буде и објављен. Захваљујући овом истраживању учествоваћу на академијама у Шпанији, Немачкој или Пољској.

Просветарска породица

То што ми је отац професор само ме је усмерио. Родитељи су брату и мени од када смо били бебе стално читали и одрастали смо у таквој атмосфери окружени књигама. Сећам се посебно руских бајки: Толстојевих „Прича из нове азбуке“, Егзиперијевог „Малог принца“, као и прича Ежена Јонеска и Пјера Грипарија. То је нам усадило љубав према књигама које су саставни део мог живота. Тако гледано моји родитељи јесу допринели да будем успешан ученик, али никада ме нису притискали и условљавали тиме. Сва такмичења, семинари и добре оцене су производ мо-

јих жеља и управо због тога сав тај труд ми никада није тешко падао. Захваљујући добро распоређеном времену све успевам да постигнем тако да имам довољно времена и за часове плеса, дружење и изласке.

Тренутни приоритет ми је да упишем факултет. Спремам пријемни из неколико предмета који и нису нарочито слични, али због награда са такмичења оптерећење је много мање. Верујем да ће се у будућности знање више ценити него данас и зато сматрам да је инвестирање у знање права ствар. Због тога овог лета планирам одлазак у Француску у неку од летњих школа језика. За то се већ сама по мало припремам читањем књига на француском. Касније бих волела да се окренем учењу других језика, немачког и шпанског. Знам да знање само по себи не мора да буде никаква гаранција, али у комбинацији са жељом и трудом верујем да доноси успех.

Драјан Павловић

RONDO
travel agency
TURISTIČKA AGENCIJA

rondo@rondo.co.yu
www.rondo.co.yu
tel/fax: 026/ 617-760

-Ugradnja auspuha
"VLAJKOVIĆ"
sa garancijom do 36 meseci

Petrijevski put bb (Jasenak), Smederevo
026/715-575, 063/250-058, e-mail: renger@krstarica.com

Бокс у Смедереву

Господин Мирослав Маричевић, учесник и недантни хроничар дује историје бокса у Смедереву, успео нам је обимну документацију која је помогла да повежемо догађања у овом спорту од почетка па до данас, због чега му се аутор захваљује већ на почетку ове приче.

Пише: др Миодраг Д. Стојановић

Године окупације (1941-1945)

Пре Другог светског рата у Смедереву није било систематског тренирања бокса, али су организовани мечеви тада познатих боксера. Смедеревцима су своју вештину приказивали Лазар Џебина, Александар Тадић, Душан Богдановић, Драган Шојић, црнац Али Ризо, и други. За време окупације у Смедереву су постојала чак два боксерска клуба: „Сартид“ – под патронатом истоимене железаре, и „Раднички“ који су водила браћа Гашпаревић. Боксерске рукавице господин Маричевић је први пут навукао на песнице 1942. године, као петнаестогодишњак и то у БК Раднички, а први тренер му је био тада познати професионалац Лазар Џебина. Боксери су као надокнаду добијали литар зејтина (уља) и килограм шећера, што, с обзиром на време окупације, није било без значаја.

Оснивање фискултурних друштава

Почетком 1945. године основано је Фискултурно друштво „Металац“ које је имало и боксерски клуб. Следеће године, на иницијативу Фискултурног савеза Југо-

славије и Републиканског фискултурног одбора, у Смедереву је основано Фискултурно друштво „Јединство“ (20.04.1946.) са четрнаест спортских секција међу којима је била и боксерска. Две године касније „Јединство“ престаје да постоји, а већина клубова, међу њима и боксерски, прелази под окриље Железаре и обнавља сада Спортско друштво „Металац“. Настајања спортских радника Смедерева за квалитетнијим радом у спорту и централизацијом довела су 1958. године до формирања Спортског друштва „Будућност“ које је обухватало дванаест најквалитетнијих клубова међу којима је био и Боксерски клуб „Металац“. Нова промена имена уследила је 1963. године када је Боксерски клуб узео име свога града и деловао у оквиру Спортског друштва „Смедерево“. У овом периоду (1945-1963) најистакнутији боксери су били: Василије Перишић-Васко, Миомир Манојловић - Баћа берберин, Аркадије Митровић - Када, Мирослав Маричевић, Димитрије Станојевић, Миодраг Ристић, Светислав Перишић, браћа Михајло, Душан и Никола Божовић, Миомир Веселиновић, Михајло Нешић, браћа Иван и

Душан Јовановић, браћа Танасије, Петар и Божидар Андрејевић, Светислав Јаковљевић - Јаза, Милан Познић - Шарло, Божидар Јанковић - Петријевац, Слободан Витић - Креза, Слободан Бајчић, Божидар Милановић, Љубомир Јовановић, Драган Марјановић, Стеван Тирнанић, Славко Милошевић, Драган Павловић, Милутин Николић, Томислав Виторовић, Радомир Радосављевић - Скака, Радомир Бећаревић, Света Влајковић, браћа Милорад и Велимир Савић. Тренерску дужност обављали су Лазар Џебина, Владимир Штарц, Михајло Божовић и Мирослав Маричевић. Председници клуба су били Божидар Мирковић - Дреша, Милорад Ђулејић, Миомир Веселиновић и Мирослав Маричевић. Преласком у БК „Партизан“ Слободан Витић постаје вишеструки првак Србије и репрезентативац.

Почетак узлета смедеревског бокса

Крајем седме деценије прошлог века у БК „Смедерево“ дошло је до смене генерација, а нови талас предводили су Карло Рибак, Љубомир Пауновић - Гарига и Ђорђе Димитријевић. Овој генерацији су припадали и Мирослав Јоветић, Драгиша Џеља, Велибор Лазић - Биба, Јанко Марић, Спасоје и Раде Миличевић, Томислав Ташић, Кузман Јефтић, Срећко Савић и Славко Здравковић. Тренерску дужност обављали су некадашњи боксери Светислав Јаковљевић, Божидар Андрејевић и Радомир Радосављевић.

На шампионском трону

Звездани тренуци смедеревског бокса почели су 1980. године квалификацијама за улазак у Прву савезну лигу СФР

Шампиони са навијачима

Свейомир Бељић у рину

Југославије. У конкуренцији екипа из Панчева, Никшића и Пуле, Смедеревцима је успело да изборе прволигашки статус. Творци великог успеха су били Љубиша Симић, Реџеп Реџеповић, Љубинко Кнежевић, Зоран Спасић, Милан Раичковић, Малиша Николић, Сретен Мирковић, Радослав Секулић, Небојша Ристић, Бранислав Петровић, Благоје и Ранко Васиљевић, Младен Стаменковић и Љубиша Лекић. Стручни рад обављао је тренерски квартет - Светислав Јаковљевић (касније тренер репрезентације), Божидар Андрејевић, Милутин Николић и Слободан Поповић, а на челу Управног одбора био је Томислав Бојковић.

У прволигашком дебију 1981. године боксери Смедерева не само да су први стигли до победничког трона, него су остваривали чак и максималне резултате (20:0, 17:3) што ни највећи оптимисти нису очекивали. Смедерево је живело за своје боксере, а мечевима на Спортском центру присуствовало је и до 8.000 гледалаца! И као што се у животу дешава, после највећег славља боксери Смедерева својој армији навијача приредили су највеће разочарање – испали су из елитног друштва. Краткотрајан бљесак био је у сезони 1983/84. године повратком у друштво најбољих и освајањем другог места, да би две године касније следило иступање и из Друге лиге. Већ дуже времена у Смедереву бокс је у великој кризи, углавном се ради са млађим категоријама, а одржавају га велики ентузијаста попут Велимира Савића и Мојсија Марковића. Поред поменутих председника БК „Смедерево“ значајан допринос развоју „племените вештине“ дали су Вукота Вукотић, др Радован Митровић, Јовица Ђорђевић, Боровоје Маленовић, Александар Титов, Живадин Бојковић, Томислав Ташић и Илија Гојић.

Седморица величанствених

Мирослав Маричевић - прва легенда смедеревског бокса коме је, почев од 1942. године, посветио тридесет пет година живота, а био је - боксер, тренер, судија и председник у своме клубу. Боксовао је преко сто педесет пута, више пута био је првак Смедерева, вицешампион Треће армијске области, а добио је и један професионални меч. Курс за инструкторе - тренере завршио је у Београду 1954. године (од тада је радио тренерске послове), а пет година касније постао је први судија бокса у Смедереву. Више пута је био председник, а чак седам пута обнављао је прекинуту активност клуба. Члан Планинарског друштва „Челик“ Маричевић је постао 1963. године и осам пута је био на челу овога друштва. Носилац је многих признања, а најзначајније представља „Орден заслуга за народ са сребрном звездом“ који му је додељен 1986. године.

Карло Рибак је предводио нову генерацију боксера почетком осме деценије XX века. Остварио је следеће резултате: омладински првак Југославије (1970), члан репрезентације (1970-1972), а нашао се на листи најбољих спортиста Подунавског округа. По престанку такмичења био је тренер и шеф стручног штаба у свом клубу (1995-2001).

Љубиша Симић је званично проглашен за најбољег спортисту 20. века у Подунављу, а његови резултати познати су свим љубитељима бокса. Популарни „Биња“ је освојио: 9 титула првака Југославије, 3 пута је био првак Балкана, првак Медитерана, првак Европе (1985) у аматерској конкуренцији. Боксовао је 17 професионалних мечева и забележио 14 победа освојивши две титуле интерконтиненталног првака Света у обе званичне верзије (WBC и IBF).

Зоран Спасић - Спале – ведета шампионске екипе, префињени техничар на чије се бодове рачунало у сваком мечу. Његови резултати заслужују поштовање: 5 пута првак Београда, 4 пута првак Србије, 3 пута првак Југославије, првак Балкана (1977) и 4. у Европи (1983).

Сретен Мирковић, рођени Пожареваљанин, долази у наш град и боксује у шампионској екипи. Вишеструки репрезентативац, двоструки сениорски првак, освајач „Златне рукавице“ (1981) и учесник Европског првенства у Тампереу.

Ранко Васиљевић припада шампионској екипи и убраја се међу најуспешније смедеревске боксере. Још као омладинац постаје првак Југославије (1975), осваја бронзу на Балканском првенству, омладинску „Златну рукавицу“, а следеће године побеђује на турниру „Омладинске наде“. У сениорској конкуренцији постаје првак Београда и Србије и трећи у Југославији. Победник је турнира „Златни гонг“ у Скопљу и „Златна рукавица“ (1984). Титулу државног првака осваја 1981. године када постаје и вицешампион Балкана. Боксовао је преко 300 мечева, а за репрезентацију 30 пута, а био је и савезни тренер.

Милан Васиљевић је 2005. године проглашен за најуспешнијег репрезентативца Србије и Црне Горе, а Београдски универзитет доделио му је признање најбољег спортисте међу студентима. Освојио је бронзану медаљу на Медитеранским играма у Шпанији (2005), а победио је на међународним турнирима у Пули и Сарајеву. Савез спортова у Смедереву прогласио га је за најбољег младог спортисту Подунавља за 2005. годину.

Још десетак смедеревских боксера спортску каријеру наставило је у другим клубовима, најчешће у београдском „Партизану“, а врхунске резултате постигли су Слободан Витић - „Креза“ и Светомир Бељић - „Белка“.

Хумореска

Читач

Главни инспектор Прашак имао је једну веома добру и похвалну особину. Када крене на починак, обавезно понесе неку књигу, коју отвара чим легне.

То је, у сваком случају, једна лепа и корисна навика, а код људи његовог ранга и вокације сасвим ретка, готово невероватна.

Мора се признати да он није био велики љубитељ писане речи. Није био ни мали, јер је његов живот био пребукиран професионалним обавезама, целодневним радним временом, акцијом и бесомучном журњавом. Инспектор Прашак, за читање, једноставно, није имао времена.

На некога тотално неупућеног, ко би све ово посматрао са стране, без дубљег упуштања и анализе целокупне инспекторове професионалне проблематике, он би, свакако, оставио неодољив позитиван утисак.

А, у ствари, њему практично не требају никакве таблете за спавање, нити му је неопходно оно несанично бројање оваца што прескачу којекакве плотове. Он само отвори књигу, и за пар десетина секунди гарантовано захрче.

Ипак, деси се, понекад, да му поглед залута и падне на текст, што му буди интересовање да прочита макар пола странице. Тако је било и вечерас, када је, након прочитаних двадесетак реченица неке сатиричне књиге, веома енергично затворио исту.

А писца ће сутра !

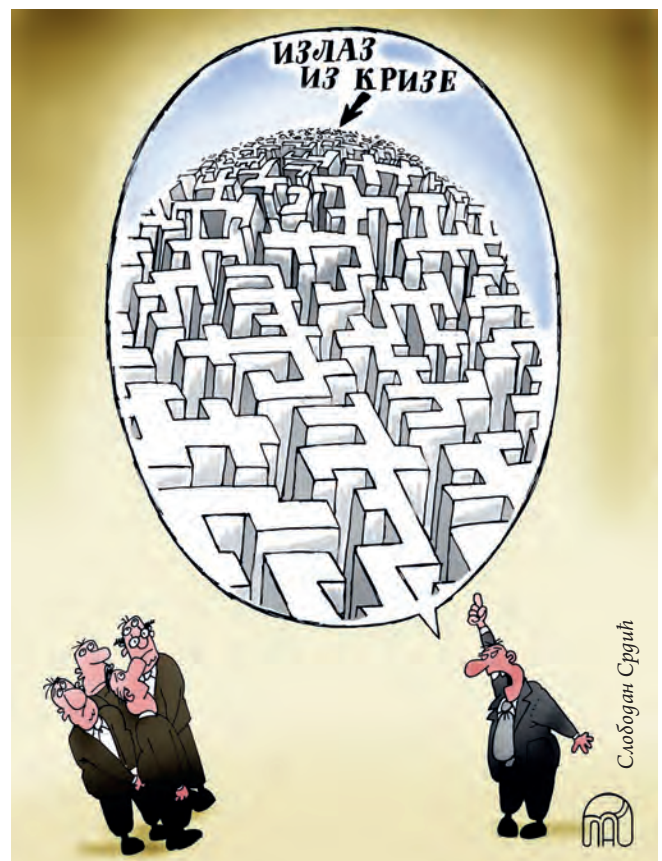
Раиша Пајтеши

Афоризми

Да ли је глупост интелектуална својина?

- По јутру се дан познаје. Ако се формира ред, биће хлеба.
- Одлука је донета простом и примитивном већином.
- Био сам у националном ресторану.
– Наручио убиство и попио батине.
- У Србији нема гладовања. Само јача дијета.
- Имамо вишак запослених и мањак радника.
- Јесте ли ви на плаћеном или неплаћеном послу?
- Јеси ли ти криминалац или политичар? Не видим добро од телохранитеља.
- Долазе нам стратешки партнери. Неки дон Кихот је заинтересован за ветрењаче.

Илија Марковић

Мај

Свако зна да је **мај** пети месец у години, и да има 31 дан, али свако ко чита Магазин зна да то тако и не мора да буде. На пример, онима који време рачунају по јулијанском календару биће пети месец али тек за четрнаест дана. По Црквеном рачунању циклуса времена мај је – осми, а да+ живимо у античком Риму, био би нам – трећи месец у календару! Тим Римљанима дугејмо и име којим овај месец називамо, не због тога што су га они смислили, већ што су били вешти да старогрчко **Μαῖος** преведу у латинско **maius** и придодују mensis и посвете га природи која се баш тада будила, развијала и цветала... Они давно заборављени Срби, попут неких словенских народа, док нису знали за мај овај су месец називали **цветни, цветаљ, цветањ**, па и **царки месец**. Хрвати га зову **свибањ**, а Словенци су сачували старословенско име **травен** или **велики травен**, како су га некада називали наши преци Словени, понекад и Срби, а данас Белоруси и Украјинци. Чеси су га, због нечега, назвали **кветен**.

И то је цела прича о имену месеца маја.

Јун

С обзиром да је увек после маја, **јун** је, логично, шести месец у години, осим ако годину мерите по Црквеном рачунању циклуса времена јер ћете доћи до сазнања да је, заправо, девети месец. Но, и у једном и у другом случају јуну је запало да траје само тридесет дана.

Можда и због тога што су календаре правили мушкарци, а овај месец је име добио од грчког **Ιούνιος**, или латинског **Iunius** по римској богињи и краљици неба, заштитници венчања – **Јунони**, жени бога Јупитера. Често ћемо име овог месеца читати и као **ју-ни**! Е, не може тако. Некада је могло – у **оном** српскохрватском књижевном језику је било дозвољено коришћење два облика ове именице – и јун, и јуни. Одвајањем држава и језика, и формирањем нових правописа, у Хрватској је стандардизовано коришћење речи **липањ**, док је у књижевном српском језику задржана само краћа варијанта **јун**. Оно **јуни** се сматра некњижевним у савременом српском језику. Али, кога је брига! Јун се код Срба, као и код неких словенских народа, назива још и **петровски месец** по празнику Петровдану, због нечега га зову и **црвеник** или **чешњар**, док је у старосрпском био и **трешњар**, због трешања, ваљда. Код Словенаца је **rožnik**, код Бугара **жетвар**, на старословенском и староруском име му је **изок**, а код Чеха, Белоруса и Украјинаца је **červen**, слично пољском **servies**.

Наградне укрштене речи

1	2	3		4	5	6	7		8	9	10	11
12				13					14			
15				16					17		18	
19		20		21					22			
23				24								
25				26								
	27									28		

ВОДОРАВНО: 1. Орган чула вида, 4. Неправилност, 12. Погодак у неким спортовима, 13. Француски књижевник, нобеловац, Албер, 14. Хемијски елемент, 15. Рачун (скр), 16. Врста вишње, 18. Упитна речца: на ком месту, 19. Коњи, 21. и 23. **Најстрашнији дан у новијој историји Смедерева када је експлодирала муниција у Смедеревској тврђави 1941. године**, 25. Академски клуб (скр), 26. Становник Плана, 27. Кутија за дуван, 28. Жалосна врба.

УСПРАВНО: 1. Тараба, плот, 2. Веза (стр), 3. Осамнаесто и 13. слово азбуке, 4. Лепо певање (муз.), 5. Нарезани део нечега, 6. Сметање, 7. Хиљадити део бара, 8. Нота солмизације, 9. Прогнани, 10. Хемијски елемент, 11. Староримско позориште, 17. Острво код Шкотске, 20. Река у Аустрији, 22. Планински кантон у Швајцарској, 24. Народно позориште Београд (скр).

Два читаоца која тачно реше укрштеницу добиће пригодне поклоне. Имена добитника објавићемо у следећем броју

Наградни купон

Решење.....

Име и презиме.....

Адреса.....

Телефон.....

Купон са решењем укрштенице послати на адресу:

NEWPRESS, Лукијана Мушицког 131, 11300 Смедерево

Аутор: Раде Јовановић

Решење наградне укрштенице из прошлог броја: **НУШИЋЕВИ ДАНИ**

Добитници: **Владан Марковић**, Војводе Степе 114, Смедерево и **Ана Бајичић**, Буре Даничића 89, Смедерево.

Награда је комплет рекламног материјала са „Косидбе на Плавинцу“

Етно-ресторан „Брвнара“ који се налази на улазу у Смедерево, издваја се као необично архитектонско решење, а чувен је по старинској кухињи, гостопримству и пријатном амбијенту.

„Брвнара“ постоји од 1996. године, када смо дошли на идеју да у Смедереву направимо нешто ново и несвакидашње. Грађена је у етапама, са златиборским и алпским мотивима, најпре ресторан са капацитетом од 65 места, и башта са 80 места.

Нудимо национална јела и пића, јагњетину и телетину испод сача на традиционалан начин, традиционална топла и хладна предјела, речну рибу, сезонске салате, српски роштиљ, пилетину, свињско месо, свињски филе, бифтек.

Од специјалитета издвајамо српске сармице које спремамо од свињског шола, а по жељи госта можемо спремити и од телећег шола.

Етно ресторан

БРВНАРА

Горанска 161, 11300 Смедерево

Телефон: 026/670-064

STASEA d.o.o.

RENT-A-CAR

Goranska 165

026/670-270

064/154-79-38

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ ПРИВРЕДНОГ САВЕТНИКА

„Привредни саветник“ и „Регистар прописа“ су стручни часописи с највећим тиражом у Србији од 15000 примерака

Претплата на „Привредни саветник“, 24 броја годишње + ванредни број и Додатак уз часопис, и „Регистар прописа“, 12 бројева годишње.

- годишња претплата за 2009. 45.600 динара
- полугодишња претплата за 2009. 24.800 динара
- за први или други квартал 2009. 13.900 динара

Четири броја годишње +gratis књига „ЗАКОН О СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ кроз праксу трговинских судова 2005–2009“ (520 страна)

ПРЕТПЛАТА ЗА 2009. ГОДИНУ
5.000 динара

СТРУЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ С НАЈВЕЋИМ ТИРАЖОМ У СРБИЈИ

До сада је продато преко 30.000 примерака овог приручника.

У трећем издању обрађена је примена свих МРС/МСФИ и наших прописа са изменама до јула 2007. Популарни назив „Библија за рачуноводство“.

Обим: 1.552 стране
Цена: 5.000 динара

Прво издање ове књиге одмах је распродато. Јуна месеца 2008. године изашло је друго измењено и допуњено издање.

Књига садржи објашњења и званична мишљења у вези са применом ПДВ у грађевинарству.

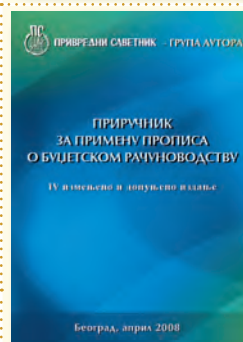
Обим: 584 стране
Цена: 10.000 динара
За претплатнике 6.000 динара

До сада је продато преко 30.000 примерака овог приручника.

У четвртном издању обухваћена је примена свих прописа са изменама до фебруара 2009.

Обим: 204 страна
Цена: 2.000 динара

Треће издање ове књиге одмах је распродато. Априла месеца 2008. године изашло је четврто измењено и допуњено издање.

Књига садржи објашњења и примере књижења промена према прописима о буџетском рачуноводству.

Обим: 425 страна
Цена: 3.000 динара

До сада је продато преко 15.000 примерака овог приручника.

У трећем издању обухваћена је примена свих прописа са изменама до јула 2007.

Све што треба знати о ПДВ садржи ова књига.

Обим: 1.144 стране
Цена: 4.000 динара

У збирци прописа садржани су сви прописи о буџетском рачуноводству са изменама и допунама до краја марта 2008. године и који се примењују у пословању и вођењу пословних књига по систему буџетског рачуноводства.

Обим: 405 страна
Цена: 3.000 динара
За претплатнике цена комплета (Приручник и Збирка за буџетско рачуноводство) износи 3.000 динара

СЛУЖБА ПРЕТПЛАТЕ: ТЕЛЕФОН 32-09-630, ТЕЛЕФАКС 32-09-620
www.privsav.co.yu